

Валерый Калінічэнка

Тасцінец

Масква
ИПО «У Никитских ворот»
2013

УДК 82-1
ББК 84(2 Рос = Рус) Б-5
К17

Калінічэнка В.І.

К17 Гасцінец: вершы, паэмы. – М.:
ИПО «У Никитских ворот», 2013. – 224 с.

У новы паэтычны зборнік Валерыя Калінічэнкі ўвайшлі творы, напісаныя ў апошнія два гады. Асобны раздзел склалі вершы, выбраныя з яго трох папярэдніх паэтычных кніжак. Адданасць радзіме, каханне і сяброўства, вера ў стваральныя сілы народа, мужнасць і патрыятызм, любоў і павага да бацькоў – вось толькі некаторыя напрамкі творчага асэнсавання аўтарам нашай рэчаіснасці. Яго лірычны герой імкнецца адшукаць сваю кропку прызямлення, дзе ён змог бы далучыцца да гэтых вечных каштоўнасцей духоўнай спадчыны чалавецтва, якія перадаюцца з пакалення ў пакаленне, дзякуючы чаму людзі застаюцца людзьмі.

ISBN 978-5-91366-722-9

УДК 82-1
ББК 84(2 Рос = Рус) Б-5

ISBN 978-5-91366-722-9

УДК 82-1
ББК 84(2 Рос = Рус) Б-5

© Калінічэнка В.І., 2013

«Сваю расу на досвітку збіваю...»

Не заўсёды такое бывае, што для таго, каб перагарнуць старонкі нейкай кнігі, бліжэй пазнаёміцца з яе зместам, узнікае неабходнасць перагарнуць старонкі жыццёвай біяграфіі яе аўтара, тым больш, аўтара, як мне падаецца, незвычайнага творчага лёсу, які вымагае паважлівага стаўлення да сваёй асобы, і да творчасці — таксама. Я маю на ўвазе «маскоўскага беларуса» Валерыя Калінічэнку і выхад у свет яго трох паэтычных зборнікаў, якія, згодна пазначаных дадзеных, выдаваліся ў расійскіх выдавецкіх таварыствах «Інтертрансмедиа» і «У Никитских ворот». Такая акалічнасць, напэўна б, нікога не здзівіла, калі б кнігі былі рускамоўныя, але ж яны надрукаваны... па-беларуску! Каб патлумачыць чытачам сакрэт гэтага не зусім ардынарнага выпадку, літаратурнага факта, пачну, магчыма, крышку здалёк і з самога аўтара.

Недзе на пачатку 70-х, ужо мінулага стагоддзя, неспадзявана атрымаў я ліст з нашай раённай газеты «Авангард». Звяртаўся яе супрацоўнік Валерыя Калінічэнка. І просьба ў лісце была не з тых, што мелі нейкія адносіны да рэдакцыйнай працы, а даволі прыватная, асабістая: даслаць яму рэцэнзіі на кнігі, што ў мяне выходзілі, яшчэ некаторыя матэрыялы пра творчасць, калі такія ёсць, і што-небудзь з аўтарскіх кніжак. Для чаго? Ён, студэнт-завочнік журфака, збіраўся напісаць курсавую па творчасці свайго земляка. Я адправіў яму цэлую вязанку патрэбных публікацый, што

сабраліся ў мяне на той час. З імі — некалькі кніжак: для таго, каб карыстаўся не толькі «чужымі» словамі і думкамі, а змог па-свойму прачытаць і больш самастойна асэнсаваць іх, зрабіць разгляд.

Прызнаюся, мяне крыху здзівіла, што курсавую работу па дзіцячай паэзіі (а менавіта з ёю звязаны ўсе мае творчыя стасункі той пары) узяўся пісаць не філолаг-настаўнік, а журналіст-газетчык, які да гэтага жанру, здавалася б, не мае аніякага дачынення. Здзіўленне мінулася, калі праз нейкі час разам з маімі «выразкамі» Валерый Калінічэнка даслаў мне нумар свайго «Авангарда», датаваны 11 сакавіка 1976 года, у якім быў змешчаны яго артыкул «Педагагічны такт паэта», зроблены ў межах газетнай плошчы паводле той курсавой работы. І, трэба сказаць, зроблены даволі прыстойна, не на такім ужо «мясцовым узроўні», як мне спачатку падумалася.

Што ён родам з нашых мясцін, з вёскі Уборкі, яшчэ са школьных гадоў піша вершы, пра гэта я даведаўся, можна сказаць, выпадкова, і параўнаўча нядаўна, калі займаўся зборам кнігі «Будакашалёўшчына літаратурная». Перабіраючы паасобныя пажоўклыя ад часу нумары раённай газеты, якая калісьці, шчодро частуючы працаўнікоў сяла самай рознай дырэктыўнай інфармацыяй пра іх хлебаробскія клопаты і здабыткі, часта знаходзіла куточки і нават цэлыя старонкі для мясцовых «абраннікаў муз», для тых, хто спрабаваў свае сілы на ніве літаратурнай, я нечакана для сябе натрапіў і на вершаваныя радкі Валерыя Калінічэнкі. Праўда, зноў не

абышлося без здзіўлення, калі ў адным з нумароў прачытаў: жыве і працуе ў Падмаскоўі. Як ён там апынуўся, з якой такой радасці? Ведаў жа, што ён ці не дваццаць гадоў адпрацаваў у нашай раённай газеце, прычым з іх апошнія дзесяць — галоўным рэдактарам. І раптам...

Аварыя на Чарнобыльскай АЭС вымусіла пакінуць родныя мясціны і падацца ў бежанцы, у чужы і невядомы свет, тысячы беларусаў. Асабліва з бліжэйшых да радыяцыйнага пекла вёсак і гарадоў. На вялікі жаль, не абмінула гэта бяда і аддаленую, здавалася б, Будакашалёўшчыну. Каб аблегчыць жончыну хваробу, Валерый Калінічэнка з сям'ёю мусіў перабрацца ў суседнюю Расію. Іх прынялі ў падмаскоўнай Шатуры. Пашанцавала з працаўладкаваннем: там прапанавалі пасаду, адпаведную той, якую займаў на радзіме, — стаў рэдактарам раённай газеты «Ленинская Шатура». Працуючы ў ёй, наш зямляк заснаваў выдавецтва, якое падрыхтавала і выпусціла ў свет дзясяткі твораў расійскіх аўтараў — пісьменнікаў, краязнаўцаў, гісторыкаў, аматараў прыроды, іншых творчых асоб падмаскоўнай глыбінкі. У гэты ж час ён завяршыў і выдаў раман «Асуджаныя на шчасце» і аповесць «Тайнае галасаванне», над якімі распачынаў працаваць яшчэ ў Беларусі. Неўзабаве ён быў прыняты ў Саюз пісьменнікаў Расіі. Не засталася незаўважанай актыўная журналісцкая і выдавецкая дзейнасць нашага земляка: тады ж яму было нададзена ганаровае званне «Заслужаны работнік культуры Расійскай Федэрацыі».

Перабраўшыся з Падмаскоўя ў сталіцу, Валерый Калінічэнка з'яўляўся галоўным рэдактарам часопіса «Русский инженер», творча супрацоўнічаў з папулярнымі ведамаснымі выданнямі «Мегаполис-Континент», «Экономика и жизнь», «Реальная экономика», «Дороги».

З іх камандзіровачнымі пасведчаннямі аб'ехаў самыя розныя куткі Расіі, блізкага і далёкага замежжа. Цяпер, выйшаўшы на пенсію, Валерый Іванавіч займае пасаду намесніка галоўнага рэдактара часопіса «Русский инженер» і, як і раней, любіць падарожнічаць, часта выбіраецца ў камандзіроўкі, знаходзячы новыя тэмы для сваіх інтэрв'ю, артыкулаў, нарысаў, рэпартажаў, чэрпаючы ўражанні ад сустрэч з новымі мясцінамі, людзьмі, іх справамі, ад усяго, што даволі часта, прайшоўшы праз сэрца і памяць, вяртае яго ў чароўны свет паэзіі, становіцца яскравымі вершаванымі радкамі.

І зноў жа — дзіва: думкі і пачуцці, што нараджаліся ў душы, прасіліся з яе глыбінь на свет, на сустрэчу з людзьмі, з чытачом на роднай матчынай мове. На мове, крынічны спеў якое — нават праз гады! — не магла прыглушыць гэта, другая, паўсядзённая, з якою ён, ужо грамадзянін Расіі, паспеў зжыцца, якую прыняў, як сваю, ды, магчыма, не да апошняга закуточка ў сэрцы, бо тая, родная, запала ў яго з маленства, з першай матулінай калыханкі, з першага кроку па зямлі: «Ад Уборак, ад вёскі ля кручы, // Я абшар адкрываў па складах»; «Зямля бацькоў — тут лёсу карані. // Дзе б ні блукаў, матулін позірк горды // Я адчуваю, як і пах ралі».

А былі ж дарадчыкі, хто «клапатліва» настаўляў паэта, даводзіў яму: «Калі хочаш вядомасці, славы // Ты па-руску вядзі свой радок. // Тваё слова пачуюць мільёны, // І не трэба вастрывць пераклад»... Адказ знаходзіўся, і, напэўна, некаторым з іх здаваўся да найўнага дзіўным, несур'ёзным: «З песняй я не за славай ганюся, // А падтрымка – сцяжынка з сяла».

Куды б ні выбіраўся паэт у падарожжа, пра што б ні пісаў, гэтыя «матулін позірк горды», «сцяжынка з сяла» і «пах раллі», шчымліва адбываючыся ў сэрцы і пачуццях яго лірычнага героя, прасветлена пранізваюць паэтычныя радкі нашага земляка. Такое адчуванне ўзнікае, калі чытаў я вершаваныя зборнікі Валерыя Калінічэнкі «Зорны дазор» (2008), «На залатым ганку» (2010), яшчэ мацней адбілася яно ў апошняй кнізе па часе выдання «Роднасць» (2012), якую паэт прэзентаваў мне з аўтографам у час нядаўняга прыезду ў Мінск, дзе ў яго засталася шмат сяброў па вучобе ў аўтамеханічным тэхнікуме, Беларускаім дзяржаўным універсітэце, рэспубліканскай партыйнай школе, сярод сённяшніх прадпрымальнікаў, творчых людзей.

Здавалася б, кнігі не пазбаўлены традыцыйных тэм, здавалася б, чытача чакае быццам загадзя падрыхтаваная пастка – ён трапіць у палон звыклых стэрэатыпаў, настальгічных уздыхаў, з'яў, жыццёвых калізій, якія не ўстрывожаць і не сагрэюць пачуцця, не разбудзяць думку і, як гэта нярэдка здараецца, наважаць абыякава адмахнуцца: «Ат, зноў пра тое ж...»

Можна пагадзіцца: зноў пра тое ж. Але ж не ўсё, што можа кінуцца ў вочы з першага разу, толькі з прачытаных загаловаў, мае пад сабою грунтоўную аснову трымацца такой, ужо загадзя вызначанай думкі, можа выносіць паспешлівы прысуд. Як паэт, Валерый Калінічэнка не застаўся павярхоўным сузіральнікам, адкрывальнікам свайго небасхілу толькі «з вышыні завершаных стагоў». Ён шукае мажлівасці заглыбіцца ў сутнасць пражытага і перажытага, спрабуе вылучыць простыя складнікі таго, што робіць нас не толькі асобамі як такімі, але і грамадзянамі пэўнай краіны і нават пэўнай эпохі. Ён імкнецца знайсці філасофскае абгрунтаванне таму, што стала яго жыццёвым крэда, кіруе ім пазнаваць «азбуку дарог», набірацца чалавечай і грамадзянскай мужнасці, заставацца самім сабою ў гэтым калаўроце дзён, вірлівай плыні жыцця.

А я іду, каб толькі браць сваё.

Сваю расу на досвітку збіваю.

Мне свеціць сонца з вышыні маё,

І свой рахунак ад жыцця трымаю.

І калі пільней прыслухацца ды прыгледзецца да гэтых «сваё» і «сваю», то можна пераканацца: свайго, сапраўды асэнсаванага, прапушчанага праз уласнае пачуццё і сэрца, паэтычна аздобленага, у гэтых традыцыйных, на першы погляд, вершах у яго можна знайсці нямала: «Жаўрукі крылом свідруюць неба, // Песняй поўняць цішыню палёў»;

«Мне сіні ранак падказаў // На мове вострых кос, // Дзе прачынаецца зара...»; «На рыштаваннях лёсу хістка люд-
зям...»; «Нагадаў лямеш смак баразны... // Зноў ралля га-
рызонт падпірае»; «Хмары рэжа халодны прамень, // Тыя
плачуць ад болю дажджамі»; «Вярба дадолу звесіла галінкі
// Узорами святочных абрусоў»: «З зазімкамі крадзеца
лёд...»; «Ты несла ў хату хлеб і спадзяванні // На мове
філасофіі сярпоў» і інш.

Новую кнігу паэта «Гасцінец» склалі вершы, што былі
напісаны ім у апошнія два гады. І тэматыкай, і зместам,
і той жа структурай вобразаў, што падгледжаны і ўзяты з
жыцця, адшуканы ў сваім паэтычным куфэрку, яны быццам
працягваюць размову, распачаваюць аўтарам у яго папярэдніх
зборніках. Як і раней, аўтара не пакідае жаданне «выгавары-
цца», падзяліцца тым і сумным, і радасным, што пра-
цягвае трывожыць, прымушае лішні раз задумацца над
убачаным, над пражытым. І гэта пражытае – не толькі яго
ўласнае, наканаванае жыццём і лёсам. Не. Паэт імкнецца
браць шырэй і глыбей, яго клапаціць лёс усяго грамадства,
непакоюць тыя абставіны, у якіх яно апынулася, тыя з’явы
(і часцей – негатывныя), што ўсплылі «на падманлівай
плыні ракі». Хіба ж можа радаваць становішча, калі «Кру-
гом гулі то ў крыўду, то ў праўду // Ювінальнае права вядзе.
// А нам трэба да згоды, да зладу // Адшукаць шлях па бур-
най вадзе».

Падудалны імкненню трымацца сваёй грамадзянскай
пазіцыі – быць на стыржні часу, быць сучасным, быць

самім сабою ў ацэнцы таго, што робіцца ў жыцці і (чаго граха таіць) у палітыцы, лірычны герой паэта не віхляе, як той заяц, то ўправа, то ўлева ў сваіх думках і пачуццях, не заблытвае сляды, не абыходзіць маўкліва-абьякава тыя жыццёвыя рыфы, што падсцерагаюць яго, завостраныя процьмаю праблем, ён «шыбуе напразткі».

«Напразткі» — раздзел, якім пачынаецца кніга. І гэта надзвычай сімвалічна, сугучна задумаю аўтара, бо энергіяй такога поступу, упэўненасцю ў прасвятленне і лепшую будучыню прасякнуты многія радкі згаданага цыкла: «Пакуль сумленне не здадзім, // Нам ёсць што завяшчаць унукам». Публіцыстычная завостранасць гэтых вершаў ні ў якім разе не ўяўляецца «голай» публіцыстыкай, пазбаўленай жывога слова. Яны маюць належны «ўбор», а значыць, маюць права на жыццё ў статусе паэтычных твораў, падмацаваных мноствам аўтарскіх знаходак, цікавых вобразаў і дыялогаў.

Больш лірычным, прасветленым, аздобленым фарбамі прыроднага характа і тых настройў, што выклікаюць яны ў глыбіні душы, атрымаўся раздзел «Подых марозных рабін». Што гэта сапраўды так — падказваюць самі загаловкі вершаў, якія ўвайшлі сюды: «Шпакоўня», «Сцяжынка», «Язмін», «Першага верасня», «Сон ля мора», «Дажджы над айчынай», «Міколін дзень», «Гасцінец» і інш. Але ж і ў іх, здавалася б, найбольш расквечаных фарбамі прыроды, звычайнага чалавечага захаплення і замілаванасці («Гай бярозавы на ўскрайку поля // Зелянінай дрэвы распаліў»; «Першацвет на лузе збіўся ў стайкі, // Карагоды водзіць

да цямна») не-не ды прабіваюцца ноткі нейкай насцярогі, што міжволі «падмарожваюць» гэту красу, ідылію, настрой, прымушаюць зноў і зноў задумацца над праявамі жыцця, яго існасцю, бо яно нярэдка дыктуе чалавеку свае ўмовы быцця і паводзін: «Дзе ўчора я песні // Вясеннія слухаў, // Плывуць з-пад нябесся // Да нас завірухі».

Дзе ратунак ад гэтай жыццёвай немінучасці? Мабыць, у пачуццёвай таемнасці кахання, у той боскасці, якая ўвасоблена ў вобразе жанчыны, у той пранікнёнасці і любасці, якія дадзены паэзіі, яе майстрам, каб знайсці «фарбы, сардэчныя словы» і ўславіць, сагрэць «міласць жаночых пачуццяў». І з аўтарам нельга не пагадзіцца.

Аптымальна набліжаная да нашай рэчаіснасці, да яе рэалій, густа населеная мноствам нявыдуманых, узятых з жыцця, герояў і персанажаў, творчасць Валерыя Калінічэнкі ўяўляецца мне (спадзяюся, такой жа думкі застануцца многія з чытачоў) адметным дакументам словатворчасці, дзе, быццам пад стылом летапісца, скрупулёзна, прыдзірліва і праўдзіва, з пераканаўчай аўтарскай выразнасцю пададзены партрэт нашай эпохі, многія з'явы і падзеі сучаснасці, дакументальна засведчаныя і паэтычна ўвасобленыя постаці людзей, што сталі асобамі не воляю нейкага пасобніцтва ды карупцыйных здзелак і хабарніцтва, а воляю — сваёй волі, мэтанакіраванасці, настойлівасці, свайго працалюбства. Такім убачыцца чытачу шукальнік і здабытчык алмазаў Сашка Бунін, які пад крылом Палярнага круга, у пасёлку Удачным, што «да веч-

най прырос мерзлаты», рашаў прыгажосці задачу: алмазы «з забыцця прывучаў да святла».

«Героі майго часу» — гэта не толькі назва раздзела, які аб'яднаў, быццам стаў дахам аднаго дома, дзе аўтар «пасяліў» сваіх нявыдуманых дзейных асоб, любімых персанажаў. Яны, яго героі, з'яўляюцца такімі на самай справе, хоць, здавалася б, нічога гераічнага ў жыцці не здзейснілі. Але ж нязломленым прайсці праз усе выпрабаванні, што выпалі на іх нялёгкую долю, годна пражыць — хіба гэта не заслугоўвае пашаны і высокай грамадска-маральнай адзнакі, узнагароды? Прадстаўляючы нам такіх людзей, паэт нібыта напамінае, засяроджвае ўвагу сучаснікаў: «Пакуль жывуць такія людзі, пакуль ёсць нам у каго вучыцца — не зарастуць палеткі Бацькаўшчыны быллём нядбайнасці».

Ёсць яшчэ адна тэма, пра якую хачу сказаць асобна, і якая, трэба прызнаць, не засталася незаўважанай для ўсіх, хто сочыць за творчасцю Валерыя Калінічэнкі, не пазбаўлены знаёмства з яго кнігамі. І ў новай кнізе паэта, у раздзеле «Жыццё — пачатак і канец дарог», чытача чакае не адно цікавае, прывабна-экзатычнае падарожжа па чужых, блізкіх і далёкіх, землях і краінах, якія, дзякуючы вандроўнаму лёсу нашага земля-

ка, яго назіральнасці і паэтычнаму ўмельству, раптам «загаварылі» з намі... па-беларуску, разнасцежыліся ва ўсёй красе і непаўторнасці, сталі больш знаёмыя і зразумелыя нам, тым чытачам і насельнікам, хто, магчыма, чуў пра іх, марыў пабываць там, але ж... у жыцця свае разлікі, свой погляд на ўсё, нават (не будзем саромецца гэтага!) не аднолькавыя матэрыяльныя мажлівасці, каб мары засталіся толькі марамі...

«Гранада», напісаная ў рытме славутага святоўскага верша, але напоўненая сучасным зместам, зробленая на сучасны матыў; «Арабкія ночы», што «ў шаўках прахалоды паўднёвай у свае лабірынты завуць»; «Мёртвы сезон» Піцунды з яго «вады сцюдзёнай цвярозым смакам»; «Казіно» на Мальце, дзе «рулетка выйграшам павабіць, надзеяй цешыцца ігрок»; «Паўднёвыя эцюды», «Куточак Масквы» з фантанам на Навінскім бульвары, дзе «заўзята танцуе канкан вада моцай нагастых струменяў», — творы сабраныя ў раздзеле «Жыццё — пачатак і канец дарог», якія, на маю думку, могуць стаць новымі цікавымі старонкамі той своеасаблівай паэтычнай падарожнай кнігі, якую распачаў паэт яшчэ ў першым сваім зборніку «Зорны дазор», а прадоўжыў у кнігах «На залатым ганку» і «Роднасць».

Можна пагадзіцца з высноваю пісьменніка Васіля Ткачова, які ў прадмове да кнігі Валерыя Калінічэнкі «На залатым ганку», даючы тлумачэнне такой, можна сказаць, тэматычнай інтэрнацыянальнасці і шырокафарматнасці кнігі паэта, трапна і вобразна адзначае: «Толькі ўзбагаціць спадчыну Бацькаўшчыны той дыялог, які вядзе на роднай мове наш сучаснік і суайчыннік з казацкім Донам і археолагамі, раскапаўшымі калоны старажытных паселішчаў на Кіпры, з востравамі Рыма і маляўнічымі прасторамі разанскіх даляглядаў, дзе скрозь жыве душа Расіі. І тады абавязкова на маёй роднай зямлі зноў хтосьці адчыніць «сярэбраным ключом туманаў ранніх» браму ў заўтрашні дзень, а ў дакладна вызначаны час расквітнее жлобінская вясна, якая сюды прыязджае звычайна на цягніку «Рабкор—Жлобін»... Яго вершы, незалежна ад тэматыкі, абгрунтавана аптымістычныя і нясуць сонечны настрой».

Мне здаецца, правільна зрабіў аўтар, дапоўніўшы кнігу раздзелам «Занатаваныя ў радкі імгненні», куды ўвайшлі паасобныя лірычныя вершы з яго ранейшых зборнікаў. Поўныя прыроднага характа, цяпла і святла Бацькаўшчыны, яны нясуць той самы сонечны настрой, акрыленаць, летуценнасць, абуджаючы самыя патаемныя стру-

ны і душы, і пачуцця. У іх паэт зноў і зноў вяртаецца на родны парог, каб зноў і зноў ақунуцца ў чысціню роднасці, прызнацца ў шчырай любові да прастораў свайго краю, да мілай сэрцу мовы, сказаць сабе і ўсім, хто захоча сустрэцца з ім, паяброўску зразумець яго памкненні і пачуцці, яго душу, — неабыякавую, чуйную да ўсяго, што робіцца ў нашым расцугляным свеце, сярод людзей сваіх.

*Аднак заўсёды ў сэрцы — кут мой родны,
Зямля бацькоў, тут лёсу карані.
Дзе б ні блукаў, матулін позірк горды
Я адчуваю, як і пах фармі.*

І яшчэ. Кнігу аўтар назваў кароткім, але прыгожым, ёмкім словам «Гасцінец». Яго можна пачуць толькі ў нас, у беларусаў. І да таго ж толькі ў нашай мове яно ўжываецца ў двух, розных па сэнсу, значэннях. Гасцінец — гэта рэч, ласунак, падарунак, і гасцінец — вялікая бойкая дарога, звычайна абсаджаная дрэвамі, шлях, тракт. Таму, зыходзячы з гэтага меркавання, можна з упэўненасцю канстатаваць: у якім бы выглядзе ні з'явіўся б гэты гасцінец перад намі, напэўна, ён заўсёды будзе ў радасць, прынясе хвіліны зачараванасці і душэўнай

акрыленасці, сапраўднага захаплення і спадзявання на штосьці непадробна-настальгічнае, аблашчанае, як усмешкай маці, успамінамі маленства. Думаю, ніхто б не быў у крыўдзе, калі б усё адбылося менавіта так і ў дачыненні да «Гасцінца» Валерыя Калінічэнкі.

Мікола ЧАРНЯЎСКІ,
лаўрэат Літаратурнай прэміі
імя Янкі Маўра,
прэміі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі
ў галіне літаратуры,
Літаратурнай прэміі «Залаты Купідон»

Напрасці

*Вякі цягнуліся натужна,
Гарчэў смак, часам, лебяды.
Аб шчасці мараць да замужжа,
Пасля будуюць гарады.*

Знішчальнік

М. Б.

Знішчальнік – вялікі рамантык,
Прызванне ён хобі заве.
На трасах далёкіх галактык
Душа яго шчыра жыве.

Павышай сярэдняга росту.
Спартыўны. Настрой баявы.
Палкоўнікам стаў не па ўзросту.
Таксама дачасна сівы.

Трывогі, бяссонныя ночы,
З палётаў чакае сям'я.
Фарсаж – гэта графік рабочы,
Нічога, яго акрамя.

Рэгламент, інструкцыі, мара,
Што ў сіні забой прывяла,
З навукамі, працай упартай –
Ягонага сіла крыла.

Па знаку імгненнай здагадкі
Патрэбна рашэнне прыняць,
Бо кропку дакладнай пасадкі,
Бывае, інакш не пазнаць.

Знішчальнік... Ці ж гэта пасада?
Па промнях, ад Бога, ідуць.
Вышыні, узяўшыя ўладу,
Нікому вас не аддадуць.

Халодная вечнасць Сусвету
Адорыць абраных вянцом.
Яна назначае паэтаў,
У зорную варту байцоў.

Высокага гарту работа –
Дзяжурыць на строме званіц:
У небе быць звон-самалётам,
Набатам паэм-бліскавіц.

І дзень расквітнее гаючы –
Запросіць на старт Байканур:
У космас выходзіць вядучы,
Мужнейшы з мацнейшых натур.

Знішчальнік з сумленнем паэта,
Бар'еры – на звышгукавой.
Надзейі на сябра сагрэты,
Дзе часам губляе спакой.

Вісіць самалёт над планетай,
Ляцець ім арбітай адной.
Шар верне ад здраднага ветру,
А з ім – яго зорны канвой.

Камусьці ахоўваваць трэба, –
Траншэі па межах ляглі, –
Такое вялікае неба
Для нашай маленькай Зямлі.

2012

Непадсудныя

Штукарыць сакавік не па-дзіцячы.
Відаць, у сцюжы ў парабках ён зноў.
У снежным сарафана хвацка няньчыць
Дзе пасынкаў зімы, а дзе сыноў.

Па Марасейцы коціць завірухай.
Затор на вуліцы і ў... галаве:
Вясна ідзе, а тут у белых мухах
Пасольства беларускае ў Маскве.

Ля сцен яго ў здзіўленні стынуць кветкі –
Гараць скрозь снег крывінкамі зямлі.
Яны ўсіх свят, турботы нашай сведкі,
На хвалі, на адной з табой, плылі.

І вось усклалі краскі, бы да клеткі,
Дзе маладым хлапцам адсеклі лёс.
Спагады просяць яркія букеты –
Мацнее ў Белакаменнай мароз.

Яны – бы здзек сярод імжы калянай,
Калі адлігі так чакае свет.
Паўзе замест вясёлкі змрок туману –
Трагічны паўстае ў вачах сюжэт:

У Мінску выбух у метро разносіць
Ушчэнт імгненні радасці людзей.
Яшчэ хвілінка, і наверх выносяць
Малых, старых, асколкі іх надзей.

Ад жудасці радзіма ўся здранцвела –
На Бацькаўшчыне пралілася кроў,
Дзікун балюе гэта звар'яцелы.
Ды, бачу, ёсць заступнікі ў звароў.

Так недарэчны стогны гуманістаў,
Да болю ўсіх пакрыўджаных глухіх.
Яны шкадуюць сёння тэарыстаў,
Каб заўтра даравалі жахі іх.

Мы мілаваць, караць не маем права.
Выносіць кожны сам сабе прысуд.
Чыё жыццё – злачынная забава,
Не прамінуць таму нягод-пакут.

Вы не судзіце, не судзімы будзьце.
Пачварам можна толькі спачуваць.
Той мерай, што яны давалі людзям,
Спаўна павінен кожны атрымаць.

2012

Салдацкая мадонна

З.А.

На рэштках мар і страчаных надзей,
Хаця пражыта толькі паўстагоддзя,
Без зайздрасці і крыўды на людзей
Спрабуеш ты з Сусветам быць у згодзе.

След змрочных дат на пройдзеным шляху
Душу параніў, растрывожыў веру.
А за табой – ні кропелькі граху.
За што ад лёсу столькі недаверу?

Твой час спыніла вышыня Алдан,
Што помніць аб загінуўшым салдаце.
Байцы ішлі праз вогненны Афган.
То быў не выбар беларускай маці.

Жаночай долі спачувае свет.
Яе адчай не просіць аб спагадзе,
Тым больш радкамі здрадніцкіх газет.
Ікона залатая ў нашай хаце...

На вас маліцца, на ахвяр вайны,
Прыходзяць дзеці і чужыя маці,
Што не яны, не іхнія сыны
Стаялі ў той чарзе ў ваенкамаце.

Салдацкая мадонна, для цябе
Няроўны бой не скончыцца ніколі.
А родны край шчыруе на сяўбе,
Гул трактароў запоўніў наваколле.

2012

Бярозка

Міколу Чарняўскаму

Устае над саюзнай дзяржавай
Каляровай хусцінкай усход.
Дзень брутальны ідзе, маладжавы.
– Не да рыфмаў, – скандуе народ.

Слоў высокіх нам раяць баяцца.
А чаму? Права ёсць – гавары.
Нам няма куды больш апускацца –
Скрушна веі гудуць у двары.

Павучаюць то злева, то справа,
Як нанова з бярозкаю жыць,
Што такое «сапраўдная» слава
І дзе націск у назвах рабіць.

Неяк сябра мне шчыра прызнаўся:
– Пішаш вершы? Ты мужны, відаць.
У суполкі ж кантон памяняўся –
Ёй наркотык зручней фасавець.

І нясецца за намі пагоня...
Гады, квоты, дарадчыкаў раць.
І ўсе хочуць каня рассупоніць.
Толькі рана байцу спачываць.

Свет гуляецца ў хованкі з сонцам –
Аж зрываюцца зоркі з арбіт.
Вышыня твая ў праведнай гонцы,
Не пацешны грашавы кульбіт.

З расстраляных гадоў песня родам:
Усплыла, поўніць сэрцы, прастор.
Не згасе ад сцюж, ад нягодаў
Памяркоўны і мудры задор.

Запытайце пад Будай у жыта,
Як пракласці жыцця паласу.
Скажа проста вам колас наліты:
– Прымнажайце зямную красу.

2013

Дзе праўда, там і справядлівасць –
Да ісціны здалёк ідзём.
Нам з мудрасцю даецца літасць:
Даруем злым і падаём.

2013

Ювінальная літасць

Нас героямі светлага часу
Назначалі айчына, бацькі.
Ды не ўсім хопіць боезапасу
На падманлівай плыні ракі.

То віры, то парогі ламалі,
То разводзі глыталі плыты,
На
 якіх
 паміж
 крыгамі
 гналі
Супраць ветру мы ў горад святы.

Мы – наследнікі болю і лекаў.
Дым цыгарак, культура піцця –
Адлучэнне душы чалавека.
А нам кажуць: – Ласункі жыцця!

Гандлярам іх – то вечная паска
На пакутах, слязах, на бядзе.
На рэкламу падсеўшая паства
Паслухмяна ў загоны брыдзе.

Кругом гулі то ў крыўду, то ў праўду
Ювінальнае права вядзе.
А нам трэба да згоды, да зладу
Адшукаць шлях па бурнай вадзе.

Такі просты, разумны задачнік
Нам далі запаветна гады.
Наркадылер мяркуе іначай
І ламае росток малады.

Віртуальны парыў нас натоўпам
У абдымкі братэрскія ўзяў.
Азарэнне прыходзіць раптоўна –
Такі свежы рамонак завяў.

Набягуць ювінальныя хвалі,
Міласэрнасцю б'ецца прыбой.
Вы іх шчодрасць яшчэ не спазналі?
Яны возьмуць усіх пад канвой.

Ах, як хочацца ў сіняе мора,
Бесклапотна ў блакіце тануць.
Я гатоў быў адправіцца ўчора,
Толькі як з каляіны звярнуць?

Зноўку дзень пераплавіўшы ў сэрцы
І адмыўшы ў душы трапяткой,
Я спрабую ад думкі сагрэцца,
Што прыношу пад дах твой спакой.

Час герояў нам не выбірае
І фальшывых парад не дае.
Ён на скрыпцы стагоддзяў іграе,
А што чуем мы, то і стае.

2012

Мятая калона

Праз страты і выпрабаванні –
Нялёгкі шлях да перамог.
Мой родны край на рыштаваннях
Гарэў, змярзаў, ды не знямог.

З сярпом, мячом і з галавою
Ён рваўся з цемры на прасцяг.
Расла Расія, а над ёю
Братэрства развяваўся сцяг

Навобмацак, ішла ў пакутах.
Вярыгі стрымлівалі ход.
Расла сама, з сабою скутых
З дрыгвы выводзіла, з балот.

Ускраіна цывілізацый
На ролі першыя, лічы,
Зайшла. І ў дружным хоры нацый
Тон задавалі масквічы.

Гарох прабіўся пры дарозе:
Спакусам – на адзін глыток.
Дзіця прыгледзілі ў абозе,
Узняўся, расквітнеў росток.

Мой лёс, абкрадзеных, не грэшных:
Акраец – хлеба ўвесь запас.
З-пад саламянай выйшаў стрэшкі,
Каб узабрацца на Парнас.

Узрушаны бамонд, акруга –
Не іхні абжывае трон:
Ні з сытай хеўры валацуга,
Ні граф, ні князь і ні барон.

І вось з бясконцага застоля
Крыгчаць, каб каяўся народ.
І ганьбязць роднае прыволле,
Ажно перакасіўся рот.

Ім вытруціць нямца памяць,
Любоў да сінх васількоў.
Асуджана прапасці ў замець
Нятленнасць подзвігаў бацькоў.

За што нам каяцца, скажыце,
У вас вымольваць – дараваць?
За спадарожнік на арбіце,
Што стаў па-руску перш спяваць?

За сцены, што праклалі межы,
Калі свет, стомлены вайной,
Стаяў ва ўдзячнасці бязмежнай
Прад нашай славай баявой?

А ў чым Расія вінавата
Перад суседкаю-сястрой,
Якую вывела з-за кратаў
І з непісьменнасці глухой?

Там горад, дзе была пячора.
З навукай стала сябраваць:
Стваральнік цудаў, ён учора
Не ведаў, як чытаць, пісаць.

Звялі жабрацтва, як саслоўе,
У беспрытульных – свой куток.
Быць бездухоўным – непрыстойна,
Да шчасця кожны меў квіток.

І вось парушана сяброўства.
Брат ворагам раптоўна стаў.
Да пакаяння за геройства
Нас прымушаюць без падстаў.

Іржанне – выхадкі гламура:
Каўказскі ў жартачак аскал
І азіяцкая натура –
То талерантнасці накал.

Расія-вольніца святкуе.
Не зводзяць жабракі канцы –
За іх замежжа галасуе,
Дзе рускія растуць дварцы.

Калона пятая на маршы,
Займае вёскі, гарады.
Ёй падпяваюць дружна «нашы» –
Расія, ты ідзеш куды?

2012

Спадчына

ЗВАНЫ РАСТОВА ВЯЛІКАГА

Драўляны рускі гарадок,
Маёй зямлі сама выснова.
Вітаюць час, чуваць здалёк,
Званы Вялікага Растова.

У далеч збегла цішыня,
Стары званар – мастак набатаў.
Няхай званы да скону дня
Гудуць заўжды замест гарматаў.

У звоне чуецца размах
І маладзецкая адвага.
Яны радзіму па вяках
Вялі, яшчэ – да волі прага.

Дух рускі гартаваў матыў
У цэрквах, на крутых марозах.
Пад сакрушальны звон браты
Стаялі ў сечах, на пакосах.

Нясецца будняў перазвон:
У полі, кузні, на будоўлі.
А шматгалоссем наўздагон –
Напеў вясельнага застолля.

Палітра бойкага жыцця
Бяжыць праз снежныя прасторы.
Ляцела тройка з небыцця,
Званочак ёй спяваў з задорам.

Пад сінім небам – дзіўны край,
Што той у лахманах асілак.
Мой лёс, мой шлях і мой адчай –
Ты, васільковая Расія!

А маляры ў чарзе стаяць:
Святы, чырвоны, белы колер.
І ўсе імкнуць размаляваць
Звон рускі пад свайго тапёра.

Дзе тыя словы адшукаць,
Каб у стагоддзі перадалі,
Як Русь умее выжываць,
За што б яе ні пакаралі:

За шчыры і святы давер,
За вернасць брацтву і сяброўству.
За далікатнасць і манер,
За веліч духу па-маскоўску.

Апафеоз і гімн жыцця –
Мадонна руская пад сонцам:
Снапы ў абабках і дзіця
Яе – на аржаной пялёнцы.

Над Нерай славяць новы дзень
Званы Вялікага Растова.
Бяжыць гадоў па вулках цень
І ачышчальных гукаў слова.

Вядуць званы былінны сказ –
Нібы з зямлёю роднай зліўся:
Бацькоўскі чуюцца наказ,
Да маці сэрцам прыхіліўся.

ДРЭВА ЖЫЦЦЯ

Палаты, закуты Крамля
Хаваюць веру і здабыткі.
Нясе іх руская зямля
З мінуўшчыны, бы часу зліткі.

Пракралася скрозь змрок начэй
Святло карціннай галерэі.
Ці зробіць хтосьці прыгажэй
Таго, што звон тут рускі грэе?

Палотны... Два дзясяткі – смех
Для горада, што колісь княжыў.
Хоць цудам гэтакім не грэх
Быць гонарам другой дзяржавы.

Спагада, мудрасць, прыгажосць –
Багацці пошукаў нястомных.
Каштоўнасці такія ёсць,
Што кольцы дрэваў векапомных.

Усё мінулае ў пясок
Вятры гісторыі змалолі.
І толькі вечнасці аброк
Збіраюць млынары ў падоле.

Адданаць, вера, гераізм –
У лёсах, вершах, на палотнах!
Сэнс гэтых слоў пазнаўшым – прыз:
Жыццё без зайздрасці сухотнай.

У небе знічкаю гарэць –
Палёт, не падуладны часу.
Пяшчота маці будзе грэць
Сыноў і на міжзорных трасах.

Мы дрэва вечнага жыцця
Мацуем кольцамі-гадамі.
Выходзяць дзеці на прасцяг
Пад бацькаўскімі парусамі.

Каб не згубіўся чалавек
На ростанях, шляхах, парогах,
Перадаем мы з веку ў век
Код годнасці і засцярогі.

І будзем звацца мы людзьмі
Наперакор фальшывым гукам.
Пакуль сумленне не здадзім,
Нам ёсць што завяшчаць унукам.

ЗАРНІЦА

У сінім небе – купалы,
Узлёт Успенскага сабора.
Да Бога словы пахвалы
Тут льюцца з сэрцаў у прастору:
За хлеб надзённы, цішыню,
За ранне мірнае над краем,
За светлы шлях на вышыню,
Якую ўсё жыццё скараем.
У бліскавіцах навальніц,
Сярод ілжы, гулянняў, здзекаў,
Мы просім у святых зарніц:
– Дай, Божа, стаць мне чалавекам.

2012

Зладзеі ўсё нахабна захапілі.
Дабра напхалі на вякі ў кулі.
Прыгожа іх адвозяць у магілы...
Але з сумленнем –
згоды не знайшлі.

2013

На прыпынку

На тралейбусным прыпынку
Мёрз, гібеў электарат –
Выйшла з транспартам замінка.
Нарастаў пратэстны гвалт.

А праз нейкую хвілінку
Людзі мітынг пачалі:
– Хто нам шкодзіць без супынку?
Думкі розныя ўсплылі.

Левых, правых вінаваціў,
Зімкай стомлены народ:
– Хопіць снежных дэмакрацій!
– З камуністаў – галалёд...

– Сонца пад ярмом не ўзойдзе, –
Слушна вымавіў дзядок.
Тут якраз тралейбус: – Годзе!
Едзем мы ж у адзін бок.

2013

Джаміля

Прыбой гудзе свінцоваю спагадай,
Льду на бераг гурбы наваліў.
А востраў зноў выходзіць на рэгату –
Каторы век штурмуе ўплыў заліў.

Яшчэ б ён доўга марна траціў сілы,
Калі б яму параду хтось не даў –
Навесці пераправу над залівам.
І на пяску праект намаляваў.

Прыняў за жарт падказку сябра востраў:
Не чуў раней, каб дзесьці мост лятаў.
Нарэшце, рызыкнуў – з бетону монстра
Да неба вантамі прыладкаваў.

І паляцелі па планеце чуткі,
Што востраў Рускі кантынент дастаў.
Па мосце зорным свет увесь бялюткі
На ўсход спяшаў і штукара вітаў.

Сышла сярод высокага пасольства
У сівер Джаміля, дзіця лезгін.
Танцоўшчыца і прыгажуня – проста
Сама багіня з грэчаскіх былін.

Насупіўся мароз, працяты ветрам:
– Басфор не грэе змораных слатой,
Бо ён – Усходні. Сам цікуе лета,
Каб прытуліцца да яго спіной.

Пранізілівы скуголіць, струніць вецер.
Ён зімкі літасць і яе спакой.
І сонца не папросіш, хоць і свеціць,
Прыняць пад прамяністы свой канвой.

Смяецца ярка вогненная здрада –
Падман людзей, дарослых і дзяцей.
З характарам прыморскіх праменадаў
Знаёміць востраў драгіх гасцей.

А ім настрой сцюдзёны так дарэчы:
У танцы палымным не згараць
Узнятыя ў палёце рукі, плечы,
Узрушаная музыкаю раць.

Нясецца кола чумавой лезгінкі,
Гарачае дыханне поўніць свет.
Хвалюе стан танцуючай дзяўчынкі –
Сярод завеі крохкі першацвет.

У рухах трапяткіх струменяць страсці,
Іх бачыш, адчуваеш ты здаля.
Нарэшце, востраў напаткала шчасце
У вобразе гаранкі Джаміля.

Паўднёвае антычнае здзіўленне
Маланкамі расшыла краявід
Усходняга суролага з'яўлення –
Узнеслася жар-птушкай у зеніт.

Акорды сціхлі, ліхтары патухлі –
За сопкі пакаціўся карнавал.
Стаяў на мосце Рускі, моўчкі слухаў,
Як свята выплівала з яго зал.

2013

Над парканам

*Зайка радасны з сонечнай песняй
Па зялёным гуляе лужку.
«Добры дзень!» – ліса зычыць з узлесся.
Прывітанне воўк ідзе сябруку.*

З дзіцячай казкі

Прашчур дзікі, каптан даматканы.
Перад страхам нязведаных сіл
Жыццё родных мяняў пад парканам
Ён на міласць нябесных свяціл.

Кастраму, – даўніх продкаў ахвяру, –
Суд сясцёр і братоў назначаў.
Бласлаўляў рытуальную кару,
З апраметнаю з жалем вянчаў.

А патомак час марна не траціў,
Веды чэрпаў, цягнуўся да нот.
Паглядзець любя: хто ў нашай хаце –
Такі важны, свядомы народ.

Падабенства няма з дзікунамі.
Наконт гэтага проста маўчы.
Параўнаць хіба можна з цунамі
Звон крыніц,
іх жывыя ключы?

І замест суайчыннікаў родных
Палім мы на свяшчэнных кастрах
Балваноў саламяных, нягодных,
Каб не шкодзілі нам на шляхах.

Кастрама. Кастраму. Кастрамою.
Называем так ідалаў мы –
Яны жарка згараюць вясною
У час провадаў рускай зімы.

Саламянае чучала ўлетку
Палім зноў, каб радзілі палі.
Нельга ж нам на зязюлю-рулетку
Спадзявацца.

Хлеб важкі ў кулі.

Бацькам дзякуй, дзяржаве і школе:
Інтэлект, такт – аж льюцца праз край...
Дзесь гарэлкаю горкай застоля,
Цыгарэтамі, дозай у рай.

Скажаш, паства сама вырашае,
Якой крочыць дарогай у храм.
Нас цяпер жа нішто не пужае –
Больш ахвяры не несці Багам.

Мы, здаецца, усе – атэісты:
Ідэалы – у кожнага свой.
І не трэба за выбар наш чысты
Прызначаць сваякоў на забой.

Дык чаму сёння зноў кастрамою
Плацім мы за чужыя даўгі?
Хто апошні стаіць за табою?
У нябыт –
за якія грахі?

Не стухаюць кастры ў наваколлі.
Толькі новы ў пажараў расклад –
Нам прысуды выносяць з падполля.
Не канчаецца дзікі парад...

Вам – гарэлку, тытунь, чмур усякі?
Думу думай, па густу тавар.
У нябёсы пывуць небаракі...
Ці ж Багам трэба столькі ахвяр?

2012

Жыццё, – чарга выпрабаванняў,
Пасланых часам і людзьмі,
Пара памылак і спагнанняў, –
Ласкава ў вочы мне глядзіць.

2013

Башкірскі стэн

I

Па перамеценай дарозе
Скрозь змрок каляных халадоў
Скрыпіць з Расіяй у абозе
Башкірскі воз пяцьсот гадоў.

Характар у людзей драпежны.
Ды лепей войнаў мір худы.
Хто з Руссю разам – незалежны.
Жыццё кладзецца на гады...

І вось нясе нас час па рэйках.
«Масква – Уфа» – маршрут праз ноч.
А тут у оперным Нурыеў,
Пакуль ад славы неяк збоч.

Танцуе, сцэна ў захапленні –
Працяты музыкай усход.
Яго зайздросныя імгненні –
Бы гордай птушкі вольны ўзлёт.

Глядзіш – і замірае сэрца,
Спявае радасна душа.
Істота, бы ў бязмежжа, рвецца –
Ты п'еш з чароўнага каўша.

З блакіту босага дзяцінства
Ён шлях па стэпе пракладаў.
Чырвоны мак уздоўж гасцінца
Яму паклоны адбіваў.

Жыщцё – за межамі ўяўлення.
Злуе дзесь знізу крыгаход.
Якое мае дачыненне
Да полымя каварны лёд?

А ён усё вышэй лунае:
Масква, Парыж, гранд-опера.
Заслона шэрая спадае,
Кароль сыходзіць да двара.

II

Няма нацыянальнай квоты
На тых, кім здзіўлена Зямля.
Парыж прыняў яго з ахвотай:
Палёт паперш, а ўсё – пасля.

Кавыльны край спякоту лета
Сніць па начах ускрай зімы.
Пад шэпт даўно згарэлых кветак
Рве ледзяныя кайданы.

Наш свет, прамы такі і жорсткі,
Зазяе часам, бы сапфір.
Фінал – гранітныя падмосткі,
І вось знайшоў спакой кумір.

Башкірскі стэп па сцежцы вузкай
Праводзіў сына ў першы клас.
На могільках эліты рускай
Парыж яму куток прыпас.

Ш

Мароз даймае, не жартуе.
Тэатр настуджаны дрыжыць.
Афішы зжоўкляы смуткуюць,
Яны яшчэ спрабуюць жыць,

Каб несці зорную карону
Бязмежнай літасці зямной.
Прад ёй упалі перапоны,
Што акружалі стэп сцяной.

Бярозы – белая кудзеля.
Шыбуе праз пургу цягнік,
Нібы па казачнай алеі.
Разносіць чай стаў праваднік.

Замерз, але дамоў – з настроем:
Расія вырасла ў снягах.
Сабачы холад, я – бадзёры,
Аб новых думаю сябрах.

Башкірскі стэп. Плач мандаліны.
Ад холаду душа кіпіць.
З марозаў цёплым успамінам
Мёд у глячку з Уфы стаіць.

2012

Рагкі хронікі

З вострава Рускі на ўсходзе
Мой пачынаецца дзень.
З сонцам нясу ў самалёце
Стужку маскоўскіх падзей.

Рэшткі імперыі слаўнай
Новых сяброў завялі.
Нетры зямлі праваслаўнай
З розуму сквапных звялі.

Вывеў у космас ракету
Скуты мяжой Байканур.
Шостая частка планеты
Зводзіць старанна пурпур.

Словам чужым «гастарбайтар»
Маці пужаюць дзяцей.
Зносіць расквечаны лайнер
Родных з радзімы людзей.

Шле тэлевізар нам страхі,
Нівы палоніць быльнэг –
Быццам жыццё для знявагі
Дзецям сваім дае Бог.

Як і належыць – рэклама:
Песні блатняцкіх малін
Чуюцца сёння з экранаў,
Сцэн і дзяржаўных вітрын.

Плача і стогне гітара.
Просіць спагады спявак:
Лес пілаваў на гектары,
Жыў усё роўна не так.

Шкрабае споведзь да раны
Боскасць палаца ў Крамлі.
Колісь так ворагі ў храмы
Коней, бы ў стойлы, вялі.

Пустка на месцы «Расіі» –
Знік за платамі атэль.
Красная плошча прысніла:
Гэта – апошні фартэль.

2013

Напрасткі

Прышоў маскоўскі снежань
З мяцеліцай-радном.
Заторы, спрэчкі, вежы
Пад белым дываном.

Імгненна абурывся
Размеркаваны быт.
Дазорац разгубіўся –
Стыхія зносіць плыт.

Нягода, бы цунамі,
Мастачка нерваваць.
Жывыя, дзякуй, самі,
Патрэбна выплываць.

Расчысціў снег ля брамы,
Машыну – на прыкол,
Няма падстаў для драмы –
І ўвесь тут пратакол.

Завяя не сціхае,
Мароз скаваў вякі.
Расія выжывае –
Шыбуе напрасткі.

2012

Дала мне ў спадчыну Айчына
Лёс у вірах часоў і рэк,
Над чоўнам ветразь, статус сына,
Каб з іх адбыўся чалавек.

2013

Родная мова

Мая родная мова –
Бы праменьчык жыцця.
Яе з матчыным словам
П’е з маленства дзіця.

Сакавітым гучаннем,
Ручаінай-званком,
То пявучым сказаннем
Поўніць мова мой дом.

З мовай мы – і краіна,
З мовай мы – і народ.
Грамады – пупавіна,
Шлях на захад, усход.

У мінулае – брама,
Рэчаіснасці – плён.
З мовай крочым мы прама
Новым дням на паклон.

Нам яна драгая,
Бы паветра глыток.
Будзе мова жывая,
Стане

песняй

радок.

2013

Паўночная дарога

Зямля гіпербарэяў,
Марозаў і завей.
Пад грузам іх павер'яў
Лічу грахі свае.

Паўночная дарога –
То горны серпанцін,
Там – гаці, тут – аблога.
А шлях у нас адзін.

Мой руска-беларускі
Сыноўскі капітал,
З ім на сцяжынцы вузкай
Сустрэў дзявяты вал.

Дайшоў да трох вакзалаў,
Ды рана спачываць.
Дарога зноў пазвала
Расію гуртаваць.

2013

*Модыж
марозных рабін*

*– Жах, – гневаўся нахабнік, –
Людзей так многа злых:
Піхнеш – гарачы чайнік.
– Злаваць не трэба іх.*

Шпакоўня

На могілках снягі пазней сыходзяць:
Пад соснамі гамоняць раўчкі.
Крыж пахіліўся, у мінулым годзе.
Вось-вось дадому вернуцца шпакі.

Вясна ўладарна гоні абудзіла, –
Ад нас пайшла ты гэткай жа парой, –
У падмаскоўным лесе заблудзіла
І разгарнула каляровы крой.

Блакiт – на неба, iзумруд – на травы.
Пралескі – белым-белым дываном.
І так лагодна ветрык кучаравы
З красавіком сваволяць пад акном.

На крылах журавоў цяпло прынесла,
Святло крадзе ў начэй, штодзень – крыху.
Пакуль не ўсе ў Мяшчоры яйкі знесла –
Птушыны караван яшчэ ў шляху.

А я майструю з раніцы шпакоўню.
Хачу паспець, каб прыняла гасцей.
Праз час гляджу:
 хлапчук, з такой жа роўняй,
Вітае ў небе веснавым гусей.

Дзе дом для птушак ставіць – не гадалі:
На ганак з хаты выйшла ўся сям'я.
Ды не твае мне рукі падавалі
Цвікі, калі шпакоўню вешаў я.

Мы ўсе пяройдзем суджаную планку,
Гасцюе кожны да сваёй пары.
Трымай бярозавага соку шклянку –
Нам сонейка ўсміхаецца ў двары.

2012

Сцяжынка

Мяне сёння птушкі разбудзілі.
У світальным хоры галасоў –
Веснавая музыка кадрылі
З паўзабытых зімніх маіх сноў.

У празрыстых думках наваколя
Меладычна гасне пераліў.
Гай бярозавы на ўскрайку поля
Зелянінай дрэвы распаліў.

Першацвет на лузе збіўся ў стайкі,
Карагоды водзіць да цямна.
У абліччы сонечнага зайкі
Узышла на веснічкі вясна.

Яна – песня трактароў аб хлебе,
Марш святочны майскіх гарадоў,
Калясніца вогненная ў небе,
Забыццё расквечаных садоў.

Дзесьці тут ледзь бачная сцяжынка
Бегла пад нагамі хлапчука.
А над ім нёс вецер, бы пушынку,
Мары будучага спевака.

Мяне сёння птушкі разбудзілі –
Не крыўдую я на песняроў.
Гуслі спеў іх звонкі падхапілі,
Цяпер доўга мне не бачыць сноў.

2012

Эзмін

Прыйдзе світаннем каханне.
Чэрвень узрушыў дзяўчын.
Знойдзе з прыгожай спатканне –
Бы расквітнее язмін.

Белым дурманам зальецца
Кветкай узбуджаны свет.
Сонейка побач прачнецца,
Просіцца ў страсны сюжэт.

Лёгкай усмешкі інтрыга –
Боль, спадзяванні душы.
Хопіць пачуццяў на кнігу,
Лёсам сваім напішы.

Водар чароўнага лесу,
Польмя зорных кастроў.
Спала над тайнай завеса:
Храм стаіць здзейсненых сноў.

2012

Дзень у забавах мчаў ганцом,
Сцэнарый маці завяршае:
Стаіць на выгане з дубцом,
«Вячэрай» смачнай пагражае.

2012

Мершага верасня

Нуклідамі Чарнобыля працяты,
Мой край спрабуе раны загаіць.
Я, успамінам на гадах распяты,
За нас дваіх цяпер
імкнуся жыць.

Не дакахалі, не дабралі стомы
Сярод рамонак, сініх васількоў.
Павісла хмара чорная над домам –
Сама Пандора збегла з-пад замкоў.

Казала ты: «Наш Бог няроўна дзеліць.
І калі з нас каго раней пашле,
То лепш – мяне,
бо ты на гэтым свеце
Сынам дасі больш, па любой шкале».

Ты скрозь жыла клападна і трывожна.
Не дасьпаў твой матчын непакой.
Сын зноў спазніўся,
і ягоны ложкак
За ноч не раз ты кратала рукой.

Тут верасень з партфелем верхаводзіць –
Нібы з табою ў першы клас пайшлі.
Ён і тады быў святам пры народзе,
Калі дзяцей у школу мы вялі.

Ты ўсё хацела, каб твае крывінкі
Здалі без страт экзамен на жыццё.
Як маці ўсе,
 у свет вяла былінкі
Менш розумам і болей пачуццём.

Высокая цана бацькоўства – дзеці.
Няма важней пасады на зямлі.
І так балюча бачыць,
 што ў кювеце
Кагось спакусы з бальшаку звялі.

Усходам новым залаціцца неба.
Унучка ранак стрэла з букваром.
Нам сёння ў школу выпраўляцца трэба,
Мы трэцім разам пойдзем за добром.

2012

Сон ля мора

Мне шанцавала не аднойчы,
Я прыкуп угадаў не раз:
Калі глядзеў каханцы ў вочы,
Калі ўзбіраўся на Парнас.

Узнагароды – два сыночкі,
Жыццё з сумленнем у ладах.
Мой дом пакуль яшчэ не ў Сочы.
Я тут, звычайна, у гасцях.

Куплю куток цяпла ля мора –
Шырокі выбар, па грашах.
І на маршрут кантрольны ў горы
Пад колаў спеў на віражах.

А потым напрамкі – да лані:
Мацнеюць звычкі праз гады.
Здарэннем стала з ёй спатканне,
Сямнаццаць мне было тады.

Нібы ў мінулае заходжу –
Трывог, надзей вадаварот.
Хвіліна ёсць – пасу прыгожых,
Не паляваць жа круглы год.

Плыве ў агнях вячэрні Сочы
Чароўнай казкай сярод гор.
З яе героямі я крочу,
Як бы той дзядзька Чарнамор.

На прыбярэжжы – гвалт і скокі,
Калі стары – ля мора сон.
Нясуцца ўздоўж буфетных стоек
Бляск і галеча ўсіх персон.

Кароткі водпуск ля прычала
Марской прагулкай надтачу:
Над морам, часам, як бывала,
Пад белым ветразем лячу.

Спаймаць сініцу – знак, удача:
На верным курсе карабель.
Ды зноў заве ў блакіт над мачтай
З юнацкай мары журавель.

На языку радок трапеча:
– Мой Сочы – песня, райскі сад.
А я рукзак прыгод – за плечы
І рушу ў новы зарапад.

2012

Птушыныя чароды зносяць лета.
На раздарожжы сцішыўся прастор:
Ля крамы з фарбамі спыніў карэту –
І выбірае залаты дэкор.

2013

Дажджы над Айчынай

Дажджы на Айчыну
Льє позняя восень,
У рыжай аўчыне
Дні цёплыя зносіць.

Дзе ўчора я песні
Вясеннія слухаў,
Пльвуць з паднябесся
Да нас завірухі.

Зазімак дарогу
У сцюжы мне мосціць.
Пытае старога:
– З гасцей ты ці ў гасці?

Гадам няма глуму,
Пакуль ідуць позвы.
У снежныя думы
Ніколі не позна.

Карункам іскрыстым
Пад стылым блакітам
На тройцы агністай
Ты сходзіш з арбіты.

Прысніцца ж такое –
Сынам не раскажаш.
Яны ўсё спакоем
Мне хочуць уважыць.

Галіцца навошта,
Калі ўжо здарожым.
Дні нашыя ў кошце,
Пакуль іх трывожым.

Дзе сілы былыя
Складаць гады, множыць.
Душой маладыя,
Мы ўсё яшчэ зможам.

2012

Зіма

Марознае ружовае світанне
Зарою апаліла небакрай.
Яшчэ крыху халоднага чакання –
І выплывае з жару каравай.

Прамені дружна абвясцілі свету,
Што сонца стала ў вогненны дазор.
З іголки дрэвы ў іней разадзеты.
У снежнай стоме зіхаціць прастор.

Празрысты дзень выходзіць на прыволле:
На лыжах мчыць па белай цаліне,
Дзіцячым смехам будзіць наваколле,
Нясецца на каньках у жупане.

Бор сцішыўся пад снегавою коўдрай,
У гурбах спяць лясныя жыхары.
Дзень сонечны, бадзёры, такі добры,
З лядоўні мне ўсміхаецца ў двары.

2012

Міколін дзень

Пякучыя марозы
Міколін дзень прынёс.
Збываюцца прагнозы –
Над Волгай стыне Плёс.

Ляжыць зіма ўладарна
На белых берагах.
Рака віруе марна,
Скаваная ў ільдах.

З надзеяй спяць пад снегам
Гандлёвыя рады:
Яшчэ тэкстыльным смехам
Пацешаць гарады.

Каля рэкламнай тумбы
Афішы летні тэкст
Сагрэць спрабуе румбай
Душы халодны змест.

Цяпер бы шклянку чаю –
Падносіць вар яхт-клуб.
Крыху ў цяпле адтаю,
Далей – да зімкі ў шлюб.

Царквы святой узвышша
Паклоны б'е з гары.
Празяблае зацішша
Трывожаць званары.

З настроем навігацый
Жыве стары прычал.
Якіх ён дэлагацый
Тут толькі не страчаў!

З разлівам паўнаводным
Прачнуцца маякі,
Каб спевам параходным
Напоўніць плынь ракі.

Мне мроі не па часе.
Заклаў круты віраж,
А ўслед за мной па трасе –
Заснежаны пейзаж.

Накрыла свет пароша,
Абняў прастор мароз –
Пад інеем прыгожа
Над Волгай стыне Плёс.

2012

Бажаство

*У перапоўненай зале
Вершы чытаў Канстанцін:
Райкін стаіць на прычале,
Б'юся я ў хвалях – адзін.*

1

Майстар мастацкага слова
Вершыкі дэкламаваў,
З жарам, з душой, адмыслова,
Быццам сам ноччу ствараў.

Кожную фразу смакуе –
Густу ўсё ж не пазычаць.
Залу радкамі хвалюе,
Музыкай вершы гучаць.

Фарбы сардэчнага слова
Струны кранулі душы:
Роздум аб шчасці Рубцова...
Як недарэчнасць – крыжы.

Песняй узвышанай страсці
Славіць жанчыну паэт.
Толькі б дачасна не ўпасці,
Пальцы сціскаюць букет.

Вершы – брыльянты ў карону,
Ёй каралеву ўвянчаць.
Так пра дзяўчыну чароўна
Вечна паэтам казаць.

«Лірыка – слёзныя позвы».
Скажа другі: «Рамяство».
Тут жа ў адказ хтось узнёсла:
«Гэта – само бажаство!»

2

Міласць жаночых пачуццяў
Змерана прагай мужчын.
Слаўце, паэты, шануйце
Лепшую з лепшых жанчын.

Маці сваю або ўнучку,
Жонку, бабулю, сясцёр.
Цешце, вадзіце за ручку.
Трэба – за іх на касцёр.

Позірк, што ранак трывожны,
Подых марозных рабін.
Юны паэт пераможна
Славіў пяшчотна жанчын.

Колькі высокага стылю
Позіркам мілым спаліў...
Зносіць, няма болей сілы,
Страсных пачуццяў наплыў.

Маг прысвячэнняў славуты,
Франт – гэта ўсё Мандэльштам.
Дзесь пад Шатураю скуты
Змоўкне яго дыфірамб.

У перапоўненай зале
Вершы радкамі цякуць.
Марна сядзець на вакзале,
Дзе цягнікі не ідуць.

3

Кветкі, узнёслыя словы, –
Зайздрасць, здзіўленне зямлі, –
Неслі жанчынам з паклонам
Рыцтары і каралі.

Майстар мастацкага слова
Пушкіна стаў нам чытаць.
Геній красунь паспяхова
Вершамі мог цалаваць.

Постаць святлейшай мадонны
У абрамленні вясны.
Кружацца ў вальсе калоны.
Гладзіць рука галуны.

Свята – прынцэса на балі,
Нельга натхненне лячыць.
Чулі, вы чулі, стралялі?
Чорная рэчка маўчыць.

Ноччу не спіцца паэту,
Словы кладуцца ў радкі.
Хтосьці ратуе планету,
Іншыя ўзводзяць куркі.

Час узвышаючы словам,
Кожнай часцінкай душы,
Нашы паэты вядомы
Вязнямі чэрствых вяршынь.

2012

Дабрыкантка

Т.Х.

Жаночая доля –
Адчай без спагады.
Над волжскім прыволлем
Гараць зарапады.

Дзяўчынкай цыбатай
Прабегла дзяцінства.
Сцяжынак багата
На схілах гарыстых.

Напеў салаўіны
Пачуцці палоніць.
Пад кветкавым ліўнем
Усход надыходзіць.

А ёй – васьмнаццаць:
Панеслі арэлі,
Услед за юнацтвам
Плылі акварэлі.

Фальшывыя словы,
Вітаў грэх падману:
Знайшла, бо не зломак,
Дарогу з туману.

На чыстае поле
Жыццё набівала
Тэкстыльную долю
Дзяўчынкі з прычала.

Малітвы матулі
І бацькава праўда.
Дачушку прытуліць
Дарослае заўтра.

Каб гімн пераможна
Будзіў родны бераг,
Не ўсё тое можна,
Што хочаш, бо нельга.

Сардэчная стома
Студэнцкіх вячорак.
Вось кут, што стаў домам.
А ёй – ужо сорак.

Фабрычным дазорам
Гудкі падпявалі.
Чаруюць узорам
Гады на паркалі.

Пад волжскім блакітам
Сваімі рукамі
Расшыла палітру
Усцяж васількамі.

На сціпрых палотнах –
Лёс рускай жанчыны:
Каханне, работа,
Вяселле, радзіны.

Жаночая доля –
Адчай без спагады.
Не толькі застолле,
Жыццё – яшчэ страты.

Асеннія стрэчы
На золкім світанні.
Цяжарам на плечы
Палеглі чаканні.

Спатканні над Волгай –
Бы познія кветкі.
Апаляць трывогай
Маёвых дзён сведкі.

Жаночая доля –
Адчай без спагады.
З жытнёвага поля
Здабытак багаты.

Збягаюць над Плёсам
Сляды ціха ў зімку.
Кладуцца таросы
На нашу сцяжынку.

2013

Тасцінец

У каруселі снежнай
Забльтаўся прагноз.
А ўнукі – з хаты спешна,
Забаў жа цэлы воз.

Бяруць сумёты штурмам,
Канькамі рэжуць лёд.
А па суседніх гурбах
Спяшае Новы год.

Стаміліся на горцы,
Але ніхто не скіс.
Сядаюць мае хлопцы
І пішучь дружна ліст.

«Дабрэйшаму Марозу,
Дзядулю ў кажуху» –
Даверлівая проза,
Дзе праўда на слыху.

«Дзядуля, мілы, родны,
Сардэчна просім вас
Пад ёлкай навагодняй
Парадуйце вы нас».

Радкі кладуцца ў стрункі:
«Шаноўны чарадзеі,
Прышлі нам падарункі.
Ты – лепшы дабрадзеі!»

Дайшоў да адрасата
Ліст ад малых пацех.
У шлях гатовы сані
І з радасцямі мех.

А ў тым кулі прыпасаў:
Рукзак, веласіпед,
Такі трансформер класны,
Сабачка, мяч, кларнет.

Ход у аленяў хуткі.
Вам пад курантаў бой
Прыбудуць падарункі
І казачны настрой.

Вясёлым карагодам,
Гірляндамі абноў
Вітаюць з Новым годам
Бацькі сваіх сыноў.

Пакуль у вашым доме
Святкуе Дзед Мароз,
Акрузе ўсёй вядома,
Гасцінцы хто прывёз.

2012

Настальгія – то боль, асалода,
Бы на сцюжы іграе гармонь.
У мінулым – памылкі, нягода,
Ды не збіўся з дарогі мой конь.

2013

*Жыццё – паратак
і канец дарог*

*Чалавек-хват сто восем хвілін
Плыў у першым касмічным паходзе.
Тым, хто ўзводзіў да зорак трамплін,
Шлях падаўся даўжэй за стагоддзе.*

Гранада

I

Вялікая міласць
Паэта Святлова –
Пачуў я калісьці
Кіпучае слова.

Гранада! Бы жарам
Мяне ахапіла.
І дзіўнаю марай
На сэрцы астыла.

Далёкі равеснік
Нясе пасля бою
Іспанскую песню
У наш край з сабою.

Гранада! Пытаннем
У памяць запала.
Са словам спатканне,
А колькі запалу?

Дзе тая планета,
Што родзіць герояў?
Чуваць у куплетах
Спякота адгор'яў.

Гранада! Як выдых
Святла і натхнення.
Твае краявіды
Для сына – сумленне?

Зямля – як малітва,
Рамантыка даляў.
Пачуццяў палітра,
Уражанняў хваля.

Узнёслай сюітай
Гучаць слова стала.
З якога граніту
Твае п'едэсталы?

II

Жыццё закружыла,
Што дзень – то праблемы.
Нямала пражыта
На чорным, на белым.

Чароўнае слова
Са мною сталела.
У вір невядомы
За марай ляцела.

З гор Сьера-Нявады,
Па снежнаму схілу,
Сыходжу ў Гранаду
Пазнаць яе сілу.

Па трасе – на лыжах,
Нясуся са стромы.
Кіпіць кроў у жылах,
Маршрут невядомы.

Скалістыя горы
Прыгрэлі даліны.
А там памідоры
Паспелі, масліны.

Тры тут ураджаі
За год выручаюць.
Зямельцы ўгаджалі,
Пакуль прыручалі.

З прыродаю згоды
Знайсці не паспелі,
Захопнікаў орды
Напалі, населі.

Агнём і мячамі
Скарылі плямёны.
Заліўся край плачам
У бітвах стамлёны.

Пасланнік прарока
На поўдні іспанскім
Даваць стаў урокі
Манерам арабскім.

III

Што ў тых лабірынтах
Былога блукаю.
У зараслях мірта
Плач флейты гукае.

Палаты султана,
Сад Генераліфа...
На мове фантанаў
Гамоняць каліфы.

Чырвоная крэпасць –
Стагодзяў узвышша.
Трывожная вечнасць
Знайшла тут зацішша.

На сценах дварцовых
Вязь занатавала
Сказ аб заваёвах
І аб карнавалах.

Цагліны Альгамбры –
Парокі, героі,
Нязгасныя скарбы
Паэтаў, іх мроі.

Звіняць кастаньеты.
У тлуме не наскім –
Гімн вечнага лета
І смутак іспанскі.

Смяецца крывава
Час тарэадора.
Карыда – забава
І сутнасць народа.

Арэна грунтоўна
Узрыта быкамі.
Апошнія слова –
За каталікамі.

У бліжняга вера –
Да шчасця прадмова,
Натхняе і грэе
Кіпучае слова.

Як многа загадак
Для хлопца ў Гранадзе.
А ён без аглядкі
Служыў рускай праўдзе.

У Коста-дэль-Соль мне
Настаў час вяртацца.
Гранада, дазвольце
На «ты» з вамі знацца.

Адказ без затрымкі
Край шле мне, бы сябру,
Мелодыяй скрыпкі
«Вяртанне ў Альгамбру».

2012

Арабскія ногы

*У шаўках прахалоды паўднёвай
Ноч арабская тайнай плыве
І на мове мяне, незнаёмай,
У свае лабірынты заве.*

I

Маскоўскія калючыя завеі
Нясуць халодным восеньскім дажджом
Нам прывітанне снежнай эпапеі.
Зазімкі мосцяць ёй аэрадром.

А мы з табой ляцім назад у лета,
Дзе, выбраўшы рэсурс усёй душы,
Дапішам у арабскія сюжэты
Няздзейсненых учынкаў міражы.

Пад пальмамі ў святочных фарбах зала.
На выбар ваша месца за сталом:
Ты будзеш каралевай карнавалу,
А я, – з дазволу, – стану каралём.

Ноч кружыць у агнях ілюмінацый,
Ляціць жар-птушкай з даўніх нашых мар.
Бурліць пацешная арэна нацый:
Тут кожны – чараўнік або штукаар.

Паўсвета крочыць на начным парадзе.
Пасольствы, нібы сёмы кантынент,
Знайсці спрабуюць жартам і папраўдзе
Ад талерантнасці імунітэт.

На мове танцаў, музыкі да ранку,
Быццам гірлянда з галавы да ног,
Арабская начная ліхаманка
Вядзе з усёй планетай дыялог.

Грашовы антураж нас не хвалюе.
Кладзецца ноч шчаслівым забыццём.
Яе мы вартасць неяк дамалюем –
Не траціць жа на дробязі жыццё.

II

Фантсмагорыя, палітра грацый.
Якая ж ноч без чарадзейных сноў?
У шлях за цудамі – пад гул авацый
Сядлаем чыстакроўных скакуноў.

Нясуцца рысакі, аж дух займае.
Палёт праз тысячу і адну ноч.
Пагоню сфінкс загадкава спыняе,
У Гізе дзесь, ля піраміды збоч.

Яго пяскі тут у нябыт заносаць.
А ён, наш талісман на ўсе вякі,
На мове сэрцаў міласціва просіць
Не забываць, што ўсе мы – землякі.

Хай занатуе споведзь ваша памяць,
Як і сцяжынку да бацькоўскіх шат.
У дождж, марозы, снегавую замець
Сыноў спагада грэе родных хат.

«Мы часу жыхары, адной эпохі, –
Нясецца наўздагонку прыгавор. –
Каханнем трэба вымяраць дарогі
Да родных, суайчыннікаў, да зор.»

III

Над Нілам цемра, над Чырвоным морам
Ляжыць густою коўдрай чарнаты.
Яе агнямі ліхтароў і зорак
На прыбярэжжы рэжуць гарады.

Вянчае ночку месяц абкарнаны.
На чоўне ён пракраўся ў карагод.
Святлом дрыготкім з віхравых канканаў
Вяртае ў яву змораны народ.

І на світанні, без чаргі, затораў,
Прымае ў веру паднябесны храм
Вайну і мір раскопаных гісторый,
Сучасны быт, разменены на шарм.

Арабскай ночы сёння будзе мала,
Каб адшукаць прапаўшы караван.
Ён у пясках згубіўся карнавалу,
Які ў пустыні ладзіць ураган.

2012

Касмадром даў каманду ракеце,
Тая рве прыцяжэнне Зямлі.
Раз адлегласці ёсць у Сусвеце –
Будуць іх вымяраць караблі.

2013

Прывід

Па прозе дзён брыла-марнела,
Святочны куфар дзесь адстаў.
Ты больш на будні багацела,
Для песень менш было падстаў.

І раптам – стол у рэстаране:
Віно і казачны дыджэй.
Рэальнасць паплыла ў тумане,
Жыццё чужое ўсё бліжэй.

Сустрэчу вам падаравалі
Выпадак, кіпрскі краявід.
Ад лёсаў бонус напаткалі
Яна, з Масквы, і сібарыт.

Так гучна музыка іграе,
І слоў за ёю не чуваць.
Ён стул пакрышку прыбліжае,
Вугольчыкі ў вачах гараць.

Азарт з настроем нарастае,
Душа ў палоне пачуцця.
Яго сям'я даўно чакае,
А ты – сама сабе суддзя.

Нямоўчна музыка іграе,
Не чуцен нават сэрцаў стук.
У мора прывід запрашае
І цягнецца да тонкіх рук.

Пад поўным месяцам купанне...
Зіхціць у хвалях жоўты круг.
Усё бліжэй яго дыханне –
Забыты ратавальнік-друг.

Даходзяць хвалі да каленяў –
Мілуецца марскі прастор.
Вада – вышэй, яшчэ імгненне,
І вас панесла плынь да зор.

Да рання, да самой знямогі
Кружыў, бы сон, цябе кураж.
Паклала маці перамогай
Здань тую ў страсны свой багаж.

2012

Мёртвы сезон

Прывет, Піцунда, –
Пад сонцам цуд!
Кастрычнік нудны
Гасцюе тут.

Гуляе мёртвы
Сезон усцяж.
Мы ў белых шортах.
Змяраем пляж.

Прыбой бруіцца
Ля босых ног.
– Пара б спыніцца, –
Хтось засцярог.

Хаця навокал –
А ні души.
Глядзяць звысоку
Люстэркі шыб.

За шклом атэляў,
Што сталі ў рад,
Мы ў снах гарэлі
Курортных дат.

У пенным моры
Тушылі жар.
Зіхціць прастора
Сасновых мар.

Хваёвай цнотай
Настой пльве.
Падзей спякотных
Настрой живе.

Гаючы водар,
Марскі пейзаж –
Наш з асалодай
Нясём багаж.

Туман ці морак
На бераг лёг.
Дзень, як і мора,
Крыху знямог.

Мы лічым страты,
Дні перамог.
Рахунак знатны –
Усё, што змог.

Жыцця палотны
Ці то – міраж?
Гуляе мёртвы
Сезон усцяж.

Пустэльны керам
Ускрай зімы.
Адны пад небам
У хвалях мы.

Рэжым сезонны
Зняў строгі фрак.
Вады сцюдзёнай
Цвярозы смак.

Яна раздзела
Рукой слаты
У шрамах цела
І дум куты.

Стаім ля краю
У галізне.
Пад крыкі чаек
Прыліў паўзе.

Нам душы поўніць
Асенні блюз.
Гадоў ні томіць
Блакітны груз.

2013

Бы кур'ерскі насіўся па свету –
Час раптоўна зрывае стоп-кран.
У які вір мне кінуць манету,
Каб адчуць зноў дарогі дурман.

2013

Казіно

Стамлёны жартачкамі блазнаў,
Хачу на Мальце адпачыць.
Ляціць са мной Разанаў разам
Крыху настрою адлічыць.

Рулетку дома прыручылі,
Зыход адзін любой гульні:
Тэракт, падстава, аблічылі,
Лясны пажар – не гамані.

Пад намі коні без аброцяў.
І стаўкі зроблены даўно.
Віруе, бы ваўчок, Лявонцьеў,
З экрану славіць казіно.

У храм дракона мы ўваходзім:
Раскоша, музыка, агні.
Тут з паствай мову ўраз знаходзім,
За ўдачай гонку пачалі.

Усе, хто ёсць, зрабілі стаўкі.
Нясецца праз гады ваўчок.
Калі памілююць падстаўкі,
То будзе шанц – прыціх дзядок.

Рулетка выйгрышам павабіць,
Надеяй цешыцца ігрок.
Ён да апошняга не ўцяміць,
Што трапіў пад чужы ваўчок.

Мы ўсе ахвочыя да казак,
Спяшаем у рады лаўцоў.
Стол пад сукном – мастак развязак
Для ўжо спакушаных, юнцоў.

Заўжды ваўчок у гонцы першы –
Вядома гэта малышу.
Таму на Мальце верш свой лепшы
З прыбоем разам я пішу.

2012

Наўднёвыя эцюды

ШТОРМ

Над зямлёй дзень зімовы звісае,
Захаваўся за хмары блакіт.
Вецер шторм раздражняць пачынае:
Мора б'е ў парапёт, рве граніт.

Хвалі бераг штурмуюць няспынна.
Заглушае акругу прыбой –
Паляванне вядзе на жанчыну,
Дзесь згубіўшую згоду з сабой.

Яна – з хвалямі наперагонкі,
Басанож па калочай вадзе.
Ногі – стройныя,
стан – бы ў рамонка.
Зірк вачэй –
як задзірынкі дзве.

Са стыхіяй жанчына жартуе,
Абганяе з задорам прыбой.
Яна ў шторм не характар гартуе,
Надакучыла ўсё быць адной.

ПЕЙЗАЖ

Лапай пальмы старанна сцірае
За акном маім раніца змрок.
Яна дзень новы з мора вымае,
Неба ў хустачцы пад васілёк.

Бы агнёўка, у промнях караляў,
Сонца стала на вогненны шлях.
Нагадаў прыбой рэквіём хваляў
Аб прапаўшых у шторм караблях.

2012

Куморак Масквы

Я люблю скрозь вяртацца ў Маскву
З падарожжаў па нашай планеце.
Месцаў цудных мне шмат назавуць.
Ты, мой горад, – найлепшы на свеце.

На Навінскім бульвары фантан –
Бы шчаслівае стрэла здарэнне:
Як заўзята танцуе канкан
Вада моцай нагастых струменяў.

Весялей паглядзеў шэры дзень –
Закружыла сапраўднае свята.
Ну – фантазіі, крышку надзей.
Настрой плешча ажно да Арбата.

І плыве па Садоваму баль.
Сам Шаляпін на лавачцы збочыў –
Нагадаў, як за песняю ў даль
Ён з Расіяй аднойчы пакрочыў.

Не сціхае, гудзе магістраль,
Нібы ўсіх звышці з дому нас хоча.
На сталіцу спадае вуаль
Самай белай і казачнай ночы.

Я люблю скрозь вяртацца ў Маскву
З падарожжаў далёкіх ці блізкіх.
І чым болей на свеце живу,
Тым святлей ліхтароў тваіх нізкі.

Не зацьміць іх блажэнны агонь,
Бляск брыльянтаў, салют карнавалаў.
Развядзі мяхі-былі, гармонь,
Хай па-руску душа заспявае.

Надакучыў чужынны матыў.
Чвэрць стагоддзя ён думкі займае.
Што глядзець па баках за платы,
Калі свой агарод зарастае.

У Маскву я вяртацца люблю
З падарожжаў далёкіх ці блізкіх,
Каб паднесці гасцінцы Крамлю,
А Паклоннай гары – паклон нізкі.

2013

Мне на дарогу сябра слушна кінуў:
– Ляціш пабачыць зноўку свет, дзівак?
Аднолькава жывуць усе краіны.
– А я паеду, пагляджу, ці так.

2013

Пуцявіна

З паэмы «Баравое ляда»

Колькі можна гібець і стагнаць,
Каўтаць слёзна самотную долю,
Скрушна гойсаць, шуготна чакаць,
Калі шчасце па дзікаму полю
На застолле прыблудзіць да нас?
Пуцявіну не ўбачыш ты зрокам –
Там адлегласці, людзі, там час.
Шлях да шчасця змяраецца крокам –
На гасцінцы яно стрэне вас.

2013

Сонечная скрыпка

Так склалася, што ў пачатку мая 2013 года, калі мы адзначаем свята Вялікай Перамогі, я адправіўся ў замежнае падарожжа. З Масквы мой маршрут пралёг праз Мінск, Варшаву, Прагу, Вену, Зальцбург, Мюнхен, Франкфурт-на-Майне, некаторыя іншыя гарады Германіі.

Майская міласць

Стары горад вясна абнаўляе:
Сады, твары – у квецені мая.
У варшаўскую цёплую згоду
Нясе з Балтыкі вецер нягоду.
Шчыльным строем дамы пераможна
Хвалі холаду стрэлі. Трывожна.
Белы гвалт ад чаромхі ў Варшаве –
Гардэроб так спрачаецца ў шафе.
Адгулі сваё ў свеце завеі.
Адпачыць бы, ды снежныя феі
Зноў няспешна гуляюць па вулках.
Пад іх позіркам гораду мулка.
На пялёсткі, на кволья кветкі,
На аголены профіль brunetki
Упадзе прахалодай іх літасць.
У Варшаве – вясна,
яе міласць.

2013

Спатканні

Адаму Міцкевічу прысвячаецца

Новы Свет – тут дарога прамая.
А ніжэй вясну Вісла сплаўляе.

Шум машын і птушынага хору
Рэгулююць усцяж святлафоры.

А на ўзбочыне руху і песень
Стаіць помнік у кветках вясенніх.

У Адама Міцкевіча – людзі:
Стары Свет наш яго не забудзе.

Бы на ганку, узняўся ля дома.
Захмялеў ад чаромхавай стомы.

Наша ява пяшчотай сагрэта,
Чуйным словам ягоных куплетаў.

У Парыжы ў Лацінскім квартале
Яго вершы трывожна гучалі.

Беларуская споведзь паэта
Гарыць польскім пвячым санетам.

Не згасаюць у сэрцы світанні –
На гасцінцах з табою спатканні.

Прыпісаць песняра ў сваім доме –
Які гонар і шчасце, вядома.

Разыграць паэтычную карту
То адзін, то другі хоча ўпарта.

Хто радней і бліжэй да паэта –
Запытайце вы ў нашай планеты.

Адам высіцца ў сонечных промнях.
Сын Зямлі, гэта мы ў тваім доме.

2013

Карлаў мост

Я не люблю туды, дзе быў, вяртацца.
Шукаю новыя
мясціны і людзей,
Каб з часам і прасторай знітавацца
Задумамі і сутнасцю глыбей.

Які вялікі свет нам дараваны:
Не зразумець яго, хаця б адчуць.
З адным не выйду двойча караванам,
А вось у Прагу зноўку я лячу.

Зямля і людзі тут уладкаваны,
Гасцінны горад, дзе прыгожа жыць.
Адсюль стагоддзі не сышлі ў туманы,
Аблічча іх па вуліцах бяжыць.

Град Пажскі сочыць за парадкам строга:
Дамы і цэрквы – кожны дзень агляд.
Праз Карлаў мост не кончыцца дарога,
Сусветны прадаўжаецца парад.

І ўсе глядзяць на горад: – Хто так можа
Гісторыю кахаць і паважаць?
Умее Прага майстраваць прыгожа,
А зробіць што – прыгожа шанавачь.

2013

Лебядзіная плынь

Рэчка Влтава, рэчка Влтава,
Берагі зрывае плынь.
Белай павай, белай павай
Рэжа лебедзь грудкай сіль.

А за ім – другі, там – трэці:
Уся ферма – на вадзе.
Дзе ж пастушка? Ты не стрэціў?
Так жа статак прападзе.

Белым снегам, белым снегам
Запалоніў май раку.
Параходам не да смеху,
Навігацыя – ку-ку.

А пастушцы колькі гора?
Ну, заспала крышку там.
Але птушкам... Ім – прастора,
Нібы ў моры караблям.

Чарада на крылы стала,
Прагна пружыла блакіт.
А пастушка голас рвала,
Аж спалохаўся зеніт.

Па-над берагам гукае:
– Колькі можна птукаваць?
Карлаў мост ужо чакае,
Час сняданак падаваць.

Верне клін дадому прама,
Нельга ж службу пакідаць:
Гэта што за панарама,
Калі птушак не відаць.

Вось пастушка! Удалая:
З неба лебедзяў сагнаць...
Яна заўтра выхадная,
Пайду шчасце спрабаваць.

2013

Чырвоная пам'яць

Настала дзевятага – май!
І ў Вене ён – Дзень Перамогі.
Разліўся блакітны Дунай,
І помнік стаіць ля дарогі.

Спыніўся на маршы салдат –
Чырвоная Армія ў бронзе.
Гудуць у вушах, бы набат,
Акорды аб рускай дарозе.

«Кацюшу» выводзіць баян,
Сам Штраус яму падпявае.
Гарыць на падножжы цюльпан –
Удзячная памяць жывая.

У спісах гранітных – хтось брат,
Сыны і сыны, чыесь дзеці.
Вясной спадзяваўся камбат
На мір назаўжды ва ўсім свеце.

Каго вызваляў, мала іх:
З гадамі раслі пакаленні.
Байцы паміралі за ўсіх,
У вечным яны наступленні.

Гуляе няўрымслівы май
Па Вене імперскай і строгай.
Разліўся блакітны Дунай
Ля помніка нашай трывогі.

2013

Мярсцёнак

Блакiтныя вочы,
Сукенка – блакiт.
Стан тонкi дзявочы
Дрыжыць ля ракiт.

Так сэрцайка б'ецца,
Прад ёй – неба край:
З iм злiўся, здаецца,
Блакiтны Дунай.

У сне ў яго хвалi
Пярсцёнак упаў.
Дарэмна шукалi,
Паток не аддаў.

Сама на спатканне
Да рэчкi прыйшла.
Блакiтнае ранне
На шчасце ўзяла.

Дунайскiя хвалi,
Славянскi заслон,
Дзяўчыну пазналi,
Прадоўжылi сон.

Вярнула пярсцёнак
На пальчык рака.
Сядлай жа, мiлёнак,
Хутчэй рысака.

І ў венскую казку
На крылах ляці.
Дунай сваёй ласкай
Твой шлях асвяціў.

Чакае каханка,
Што ў край медуниц
Вы выйдзеце ранкам
З блакітных святліц.

2013

Фота з Зальцбурга

Бяжыць дывановая стужка –
Ля ног маіх кветнік прынік.
Зямлю май заліў да макушкі
І просіць жыццё на пікнік.

Блакiт славіць дзень з усіх пушак.
Дурманіць мядовы настой.
Зрываецца голас у птушак,
Так выказаць хочучь настрой.

Старыя – дзявяты дзясятак:
Ва ўзросце, што хочаш кажы.
У Зальцбург на майскае свята
Цягнік іх прывёз з-за мяжы.

Не пара, а памяць жывая,
Гісторыі тлусты радок.
Палац Мірабэлы здымае
Прад імі вясновы вянок.

А людзі старыя здымаюць
У шчасці на фота сябе:
З чаромхай яна сярод мая,
Ён з бэзам імкне да яе.

Віруе чароўная замець,
Такое не ўбачыш і ў сне.
Здымаецца памяць на памяць,
На памяць аб новай вясне.

2013

Сонечная скрыпка

На Зальцбург з альпійскай вяршыні
Вясновае ранне плыве:
Туманамі поўніць нізіны,
Твар росамі мые ў траве.

Мне ноччу сам Моцарт прысніўся –
Няспешна па парку ідзе.
Шчаслівец, ён тут нарадзіўся,
Музычны мянташыў надзел.

І з горадам знаўся іначай,
Чым тыя, хто побач з ім жыў.
Смычком зачароўваў удачу,
Рваў струнамі сховы мяжы.

На плошчах шукаў чуйна гукі,
Што сэрца вярэдзілі, слых.
Праз цёмныя крочыў завулкі,
Дзе прывіды страшаць жывых.

Уражанні краліся ў ноты,
Каб новыя фарбы адкрыць.
Нясуцца ў прастору акорды,
Ім вечною музыкай жыць.

Маэстра нястомна іграе,
Каптан яго ў кожным акне.
Ён з сонечнай скрыпкай лунае,
Канцэрт прысвячае вясне.

Краса адфасоніць і пойдзе
У горы да новай вясны.
А Моцарт штодзень пры народзе,
Вартуе касцёлаў званы.

2013

Альпійская балада

За акном касмічнай калясніцы,
Нібы ў раме, – казачны пейзаж:
Маладое жыта каласіцца,
А цягнік наш рэжа ніву ўсцяж.

Пад блакітным небам разлілася,
Па ўсіх мерках, проста пастараль.
З пастухом прамашка адбылася,
А каровы –
аб'ядаюць даль.

Вышэй іх – дагледжаны, прыбраны
Пад чырвоным дахам хутарок.
Завяршаюць горы панараму
І вятрак, што вырабляе ток.

Дзесьці тут альпійская балада
Пра жыццё прыгожае жыве.
У касцёле ёй заўсёды рады,
І сады –
таксама для яе.

Як шкада, што нельга прыпыніцца,
Выйсці, каб, забытаўшы сляды,
У зялёным моры загубіцца.
Толькі – не,
спяшаюся.

Куды?

2013

У абозе

У Мюнхене з рання –
Дзень Маці і май.
Ідзе на гулянне
Калонамі край.

Народ разадзеты,
Што на карнавал.
Мужчыны, кабеты
Спяшаюць на баль.

Кафэ бліз дарогі,
Ёсць месца, і тут
Насупраць старога
Праціснуўся ў кут.

А горад гуляе.
Сваім і чужым –
Усім налівае.
Ты толькі скажы.

Даўно не ўжываю,
Цікава і так.
Герояў шукаю,
Ці ж я – не мастак?

Знаёмяцца гучна,
Я – рускі для ўсіх.
Вось весці нязручна
Размову ўдваіх.

Яму – дзевяноста,
Прызнаўся сусед.
Зайшоў сюды проста
На ціхі абед.

Яму – па-нямецку,
Па-руску ён – мне.
А раз я – савецкі,
Згадаў аб вайне.

Нібыта з далёкім –
Сустрэча са мной.
Быў выбар нялёгкім
З той самай бядой.

– Ці ж я вінаваты?
Загад аддалі.
І вось мы – салдаты.
Акоп занялі.

Пачаў струніць спіну
Салдат, радавы.
Ён біўся з краінай –
Радзімай Масквы.

У снах перамозе
У твар заглядаў.
Казаў, у абозе
Стаяў, не страляў.

Нязмерана піва,
Што льецца ракой.
Парогі ўспамінаў
Разбілі спакой.

Няма ў вайне броду.
Тады ваяваў
Ён з нашым народам,
Цяпер шкадаваў.

Стары мне – не вораг,
Мы мірна сядзім.
З мінулым гаворым
Адзін на адзін.

Час слухаць нялоўка
Праз музыкі шквал.
У Мюнхене зноўку –
Піўны карнавал.

2013

Рамантычная дарога

Гасцінна запрасілі
У рамантычны шлях
Нас, з маладой Расіі.
Баварскі скрозь размах.

І сёння служыць спраўна
Старэнькі семафор.
Цягнік крануўся плаўна,
За намі – ветрык з гор.

Пяцьсот тут кіламетраў
Здзіўленняў і эпох.
Палацы ў сваіх нетрах
Хаваюць шмат трывог.

Не падуладны часу
Бяжыць праспект жыцця.
Тут вартасці, грывасы,
Ды я ім не судзя

У рамантычнай гонцы –
Прырода, людзі, дні.
Пісалі па старонцы
Яны партрэт радні:

З кім радуецца сонцу,
Узводзяць гарады,
З кім плысці ў адной лодцы
У новыя гады.

2013

Вюрцбургская рапсодыя

*Калі знойдзеш кветачку бэзу з няцотнай
колькасцю пялёсткаў і загадаеш жаданне,
яно абавязкова збудзецца.*
Павер'е

Правінцыяльны гарадок нямецкі,
З замашкамі разбэшчаных сталіц,
Пад звон касцёлаў і трамваяў свецкіх
Сышоў на свята бэзу са званіц.

У цытадэлі манархісцкіх грацый
Дух каралеўскі ўсе куты працяў.
У залах прывід селіцца ў палацы,
Блукае ў парку зданню з небыцця.

Але вясну не страшаць змроку цені.
Баль закружыў у наваколлі май.
Настрой на сподках людзям, бы варэнне,
Ён падае, а разам – водар-чай.

Дзяўчына пад рапсодыю адзета
І з небам сінім-сінім у вачах
Даверыла сардэчныя сакрэты
Галінцы бэзу. І па вечарах

Яна, зачараваная, шукае
Сярод пялёсткаў залаты няцот.
Калі знаходзіць, радасць не хавае,
Цалуе кветку, паўтарае ход.

А май дзяўчыну гойдае, люляе –
Багата шчасця людзям не бывае.

2013

Урок на гісторыі

*Паўлу Купрыну, ганароваму грамадзяніну
горада Буда-Кашалёва, прысвячаецца*

Лейтэнант малады
Штурмам браў гарады.
Пад нагамі гарэла зямля.
Мілы сэрцу абшар,
Акрываўлены шар,
Узараная боем ралля.

На трагічны пейзаж,
То – не жарт, не міраж,
Не шкадуе баварскі мастак
Чорнай фарбы і сну:
Ён малюе вайну –
Які год не выходзіць з атак.

Зацягнуўся бліцкрыг,
Горы спаленых кніг.
Крэматорый не скончыць адлік.
На жывым палатне
Мёртвым стаць на вайне –
Крок ступіў і ў бяскончасці знік.

Лейтэнант малады
Штурмам браў гарады –
Вызваяў землякоў ад пакут.
Ён суняў ураган,
Пераплыў акіян –
Не спыніць пераможны маршрут.

У прафесарскі дом
Крочыў час не пяшком:
Бы імгненні ляцелі гады.
Усцяж Ленінскіх гор
Ён узняўся да зор,
З беларускай ваеннай славы.

2013

Скрытат

Тривожным чаканнем байніц
На Таўбары крэпасць страчае
Спазнiўшыхся, ранніх вазніц,
І коннік, і пешы ў адчаі.

Праз сцены стагоддзяў праход
Адкрыты не кожнай персоне.
Знайшоў ён да літасці код –
Скрыпач з плошчы пад парасонам.

Прывык ён да залаў і сцэн,
Да бурных авацый і кветак –
Ці ў шчасці шукаць перамен.
Ёсць межы ва ўсім чалавку.

Узняцца да млечных шляхоў
Імкнуўся выбраннік палацаў.
Спыніўся прад шырмай дажджоў –
Іграе на вулках і пляцах.

Заношаны творчасцю фрак,
А бабачка – строга на месцы.
Артыста бясконцы антракт –
Прысуд іх суполцы сумесны.

Смычок служыць столькі гадоў!
Праз міг ён да струн дакранецца –
Мелодыя з нотных радкоў
У шэрань дажджлівую льецца.

Заслухаўся ўвесь Ратэнбург:

Маэстра,

бяспрэчна, –

у форме.

Прыціхлі пастух, яго друг,

Яны пасвяць статак у пойме.

Не ведаў ніводны слухач,

Што скрыпку спяваць прымушае:

Смуткуе так стары скрыпач,

Ці толькі на хлеб зарабляе.

Музыка даруе настрой

Турыстам і проста прахожым.

Узняўся матыў над сцяной,

Расчуденай стрэчай з прыгожым.

Павезлі напеў пастухі

На рэкі малочныя ў лета,

Кісельныя іх берагі –

За Таўбар панесла карэта.

Іграе на плошчы скрыпач,

А горад –

на струнах

дажджу

падпявае.

Плыве душы зморанай плач,

Вандроўны мой лёс сагравае.

2013

Па трасах праз горы, даліны
Машыны з эмблемай «БАМАП»
Па свеце, часцінкай Айчыны,
Вязуць нашы болі і скарб.
2013

Занатаванья ў радкі імгненні

*Маё жыццё – нястомны марш-кідок
Па камяністых схілах летуценняў,
Дзе ў гарады, у праведны радок
Увасабляюцца твае імгненні.*

Салдат перамогі

Вясеннія кветкі, агні
І ордэн старога салдата.
Чырвоныя майскія дні –
Расіі галоўнае свята.

Прад помнікам стратам сваім
Герой перамогі схіліўся.
Дыміліся вёрсты за ім –
Нібы для вайны нарадзіўся.

Юнацтва сталела ў баях
З бязлітаснай смерцю ў абдымку.
Стаяць аднагодкі ў вачах,
Зайшлі з небыцця на хвілінку.

Вайна патрабуе ахвяр.
У мужных свая аксіёма –
Адбілі чужынцаў удар
Насуперак мудрым законам.

Спынілі бліцкрыг бранявы
З адной на дваіх трохлінейкай.
Рубеж утрымаў радавы
«Кактэйлем» – з гаручым бутэлькай.

Да ран прыгарэлі бінты –
Вайны злой крываваыя гронкі.
Герояў хаваюць франты,
Галовы схілілі рамонкі.

Плывуць пахавальныя ў тыл
На хвалях журбы і праклёнаў.
Жах помсты ад Брэста затым
Данеслі ў Берлін батальёны.

Над светам знявечаным – мір!
Салют над парадам і хмары.
Гвардзейцы трымаюць ранжыр,
Ляцяць на брусчатку штандары.

Стаіць на Паклоннай гары
Апошні герой перамогі.
Цюльпанамі памяць гарыць,
Як полымя вечнай трывогі.

Збярог у лавіне агню
Дом родны салдат перамогі.
Ён зноў прынясе нам вясну...
Лепш, свет, не збівайся з дарогі.

2010

Заводскі раён

Сталіца – навук бастыён,
Індустрыя тон задае,
У Мінску Заводскі раён –
Візітная картка яе.

Дзе ўчора шумелі бары
Над зданню імшыстых балот,
Выходзяць з варот трактары
І свеціцца аўтазавод.

Будоўлі не злічыць абшар,
Натужна дыміць паравоз,
Палёт паскарае наш шар.
І я непрыкметна падрас.

Заводскі рабочы раён –
Прытулак юнацтва майго.
Асеннім нахмураным днём
Прыняў ён студэнта свайго.

Пужаў сюжэт новых карцін,
Бы першы мой школьны дыктант.
Стаялі адзін на адзін
Вясковец і горад-гігант.

Па каменных джунглях ішоў,
Насустрач – бязлікі народ.
Пад струны чужых капяжоў
Вясны сустракаў надыход.

Чытальная зала, тэатр,
З паўцемры кранаў саксафон.
Вакзалы гукалі на старт,
Студэнцкі імчаў марафон.

Рамантыка, пошук, размах,
Парогі прайшоў, супрамаг.
Спявалі вятры ў парусах,
Байцоў гартаваў будатрад.

Адклаў я па дому тугу.
У парку гулянне бурліць,
А я з танцпляцоўкі бягу
У трэцюю змену рабіць.

Пад гмахамі цэха станкі
У лад паслухмяна гудуць.
У працы з рабочай рукі
Майстры, інжынеры растуць.

Выходжу, як Бог, з прахадной,
Насустрэч мне сонца плыве.
Дзень добры і светлы настрой –
Шчаслівы ідзе чалавек.

Без стомы – наперад, далей.
Дапісан апошні канспект.
Залік недаспаных начэй –
Выдатны дыпломны праект.

У марах на зорны парад
Імёны раслі з немагы.
Ды толькі не ведаў наш брат,
Што час быў тады залаты.

З надзеяй на добрых людзей
Сакурснік мой і інжынер
На хвалях зайздросных ідэй
Браў новы жыццёвы бар'ер.

Трывалыя ставяць масты
Раёнаў заводскіх сыны.
Высокага гарту майстры,
Сапраўдныя людзі яны.

2009

Чыгунка

I

Раз'езд Лібава-Роменскай чыгункі...
Ля буды вадакачка. Між палёў
Цягнік на рэйках – дзіўныя малюнкi.
Раней такіх не бачыў Кашалёў.

Як лунь сівыя патрыярхі поля,
Гадоў сваіх згубіўшыя адлік,
Уцяміць не маглi, што ў наваколле
Да іх прынесла нейкі паравік.

Яны са страхам, жудасным здзіўленнем
Ніц падалі, спаткаўшы паравоз,
І Госпада малілі на каленях,
Каб д'ябла ў лес сухі з вачэй унёс.

Драўляны быт пад саламяным дахам:
Гумно, карова, конь, надзел зямлі.
Жыццё вяскоўцы ставілі з размахам,
Наколькі ўлада дазваляла ім.

І вось паблізу пралягла дарога.
Гудкамі абудзіла сон сялян.
Яна ў палі прыйшла з жыцця другога,
У небе там кружыў аэраплан.

А тут сялянскі графік не збіваўся:
Сяўба, пакос, жніво і халады.
Калі хто з баразны і адлучаўся,
Больш на вайну. І так было заўжды.

Стагоддзямі вясковыя навукі
Сталелі. Іх сівыя мудрацы
З плугамі ўмела маладым у рукі
Перадавалі, як ваду ў карцы.

Каб не праліць на дол ніводнай кроплі.
Да мазалёў у поце іх збіраў
Зямляк на буда-кашалёўскім полі.
Пад Польшаю, Літвой яго араў.

Еўропа за свабоду нас разносіць,
Драбнейшых пагаліўшы пад шаблон.
А Беларусь і герб, і сцяг свой носіць,
І я на роднай мове шлю паклон.

II

Чыгунка несла ўсё хутчэй падзеі.
Ход набіраў і ў вёсцы махавік.
Быў цар, паны, бядняк і багацеі,
Прыішлі Савет, калгас і бальшавік.

Залічваць час пачаў і мне адлегласць –
Прайшоў свой дол я ўпоперак і ўдоўж.
Дняпро на захадзе мяжой пралегла,
Рубеж на ўсходзе засланняе Сож.

Пейзаж радзімы: селянін і вёска,
Наўкол палі, лясы і зноў палі.
На сенажацях разнатраўе ў росах,
На ніве колас гнецца да зямлі.

Духмяны перазвон палёў за хатай.
Напоены ім ізумруд лясоў.
Дубы люляюць бег часоў у шатах
Пад вечны гімн птушыных галасоў.

Калі сакрэтаў на раллі не стала,
Я быў на «ты» і з плугам, і з касой,
Чыгунка стукам колаў падказала:
– Ляжыць працяг за жытний паласой.

Наш родны кут, яго не выбіраюць,
А з місіяй зямной Багі даюць.
Мы толькі шлях пад сонцам пачынаем,
А нам з яго не збочыць, не звярнуць.

Дубровы парадзелі, я прыкмеціў,
Тут дзед мой колісь клёпку вырабляў.
Пад шатамі дубоў у ліхалецце
След партызан бяследна прападаў.

Атрад бяшумна на чыгунку выйшаў.
Гарэлі танкі тысячай кастроў.
Бой лозаўскі ў гісторыю запішуць –
Так біў фашыстаў Пеця Мацюшкоў.

З руін зноў трэба вёсцы падымацца.
«Вам заслانیць яе чарод настаў,
Ад ворагаў адкрытых, ад данайцаў», –
Мне Лаўрыновіч строга наказаў.

Ш

З раённага маштабу вырасці
Стратэгі і ўраджаяў, і прываг.
Артысты, мастакі, паэты сталі
З майго кутка выходзіць на прасцяг.

Яны на паласе сваёй жыццёвай
Збіраюць, як вучылі, ураджай.
Нібы па рэйках крочаць, па сталёвых,
Ім выдаваў мандат сялянскі край.

Ён, як раней, пра хлеб надзённы дбае.
Наперакор Чарнобылю жыве.
І выхаванцаў горнам аклікае,
Радком у кнігу памяці заве.

Я летапіс твайго жыцця чытаю.
Занатавана многа ў ім сыноў.
У авангардзе – зорка залатая,
Герой-знішчальнік, наш Галавачоў.

Вякі-старонкі, прозвішчы, імёны.
Аўраменка, Андрэенка і Дрозд.
Мастак Майсеенка, нібы іконы,
Свае палотны ў свет па рэйках вёз.

Стараннем, працай, талентам, натхненнем
Сыны і дочкі гартавалі лёс.
Былі героі, мужнасць і гарэнне,
А ўвесь цяжар сялянскі вывез воз.

Героі нівы Жукаў, Кірыленка.
Іх прозвішчы – з падручнікаў жыцця.
А колькі пазабыта акрыленняў...
Ну вось Ягор Картавенка хаця б.

Яго атара па вясне прынесла
За іншых больш на ўвесь раён ягнят.
Аэраплан старога ў паднябессе
За той рэкорд даставіў. Вось быў хват!

А Сёмчанка Іван – салдат разведкі.
Ён на чыгунцы ў час вайны рабіў.
І партызанам выдаваў даведкі –
Што фрыц на рэйкавай вайне згубіў.

Гісторыяй, багаццямі славыты
Краіна, горад, вёска, чалавек.
Лепш абышлі б мой край усе пакуты
І на сяброў багатым быў бы век.

Я ведаю, кут родны, тваю мару.
Ты хочаш шчасце вымяраць людзей
Не нафтаю і газам, як пачвары,
А колькасцю народжаных дзяцей.

Ад буды кашалёўскай стала звацца
Зямля, дзе нарадзіўся я і рос.
Сюды я буду зноў і зноў вяртацца,
У твой блакіт і цішыню бяроз.

2009

Сялянскае гняздо

Сыны, лічы, у трэцім пакаленні –
Інтэлігенты. У Маскве жывуць.
Аблокі дзівам праз блакіт вясенні
Над гнёздамі сялянскімі пльвуць.

Загадкавая траса ў паднябессі
За гарызонт прывабліва вядзе.
Хлапчук віхрасты з вёскі на Палессі
У крыгаход плыт гоніць па вадзе.

Ён з-пад далоні шлях далёкі бачыць.
Не па гадах сур'ёзны капітан.
Канём, касой, умее плугам правіць –
На ўсе часы вясковы талісман.

Яшчэ заўчора ён ілбом грэў шывку
У матчынай жакетцы нападрос
І з марай фантастычнай у абдымку
Узводзіў над аколцаю мост.

Над паплавамі, рэчкай, хатай, пуняй,
Над пеннай завірухаю садоў,
Над гонямі пад ізмуруднай рунню –
Яны даўно не бачаць новых сноў.

Сялянскае гняздо нястомна рупіць,
Традыцыі і гонар беражэ.
Дзяцей жыццю ад хісткай люлькі вучыць:
Хто хоча есці, пасвіць і арэ.

Стагоддзі сціпла змест занатавалі
Зямных трывог вяскоўцаў на раллі:

Яны душу і сілы аддавалі,
Каб нівы палыном не зараслі.

Кругом былнѣг, глухотнае дзічэўе,
Дрыгва. Лучын дрыготкае святло.
Наш род праз войны, гаці і карчэўе
За лепшай доляй па вяках нясло.

Дзядуля ляда, з братам, узнімалі,
На зайздрасць злыдням стане гожа дом.
Сялян спякота, сцюжа не пужалі
І буры, што кружылі над гняздом.

І разлівалася па вёсцы свята,
Калі ў засеці звезены ўраджай,
Калі дзяўчат-красунь ляцелі сватаць.
І баль даваў вясельны каравай.

Манер вяскоўцам добрых не хапала,
Іх лубяны падводзіў часам густ.
А кемлівасць заўсёды выручала,
І вось герою адліваюць бюст.

Сялянскае гняздо, уклад і хата,
У нашы думкі, сутнасць урасло.
У словах, справах, ёмкіх і крылатых,
Спяшае за сынамі іх сяло.

Па ходжаных сцяжынках, па нязвычайных
Да новай явы, што прыйшла са сноў.
Глядзі, вітае ў вышыні касмічнай
Радзімае гняздо сваіх сыноў.

2011

Кулікова поле

«На Саўгасную вуліцу» – выхад.
Прачытаў я падказку ў метро.
Нечакана цяжкі зрабіў выдах,
Пайшлі кадры старога кіно.

Вёску з назвай Саўгасная бачу:
Прыпадняўшы ад ветру каўнер,
Круглы год з ураджаем задачу
Вырашае па формуле ферм.

Над ракою вяскоўцаў сядзібы,
А вакол – хлебнай нівы абшар.
Сціплы быт ля дарогі разбітай,
Пакасіўся саўгасны амбар.

Множыў край свае конскія сілы,
Абудзілі прастор трактары.
На машынах мы жалі, касілі.
Колькі часу прайшло з той пары?

Беларускае роднае поле.
На далонях тваіх каласы
І дзядулі сялянская доля,
Гоні ўзлётнай маёй паласы.

Адсюль бачыў тэатры малыя,
На Вялікі глядзеў спакваля.
Тут у травы хадзіў лугавыя,
Каб пачуць, як спявае зямля.

Мне казалі, што трэба баяцца
Недарэчных жаданняў сваіх,
Бо яны часта могуць збывацца,
І тады не стрымаць ужо іх.

З вёскі, вечна склапочанай, наскай,
Я за марай упарта ішоў.
У Берліне на оперы пляскаў,
З Марыінкай быў пяць вечароў.

У Вялікі прыйшоў на прэм'еру:
Які цуд – апельсінавы рай.
Відаць дзея выдатна з партэра,
А за ёю – бярозавы гай.

Наш, над вёскай, што радуе думы,
Асалода душы і вачэй.
Тут, расклаўшы на беразе вуды,
Слухаў я, як Чачора цячэ.

Сёння песні гучаць на лад новы.
Конь на лузе мой здаў ад нуды.
Ды трымаюцца моцна падковы,
Прылятай, пойдзем браць гарады.

У метро пакуль вёз успаміны,
Зачакаўся скакун пад акном.
Асядлаць яго – спраў на хвіліну.
Па Маскве я гарцюю вярхом.

Нам дваім – прызаваая дарога,
Хоць машыны, заторы кругом.
Калі зморыць ад смагі гнядога,
Напаю я ў фантане яго.

Мы стаялі, стаім, стаяць будзем.
Прэч ляці вараннё з курганоў!
Шле па думках і справах у людзі
Беларуская ніва сыноў.

Яна – поле маё Кулікова.
І тады, і цяпер, і заўжды
Тут сумленне і матчына слова
Вывяраюць наш шлях праз гады.

Родны кут, пад тваім небасхілам
Мне з маленства да суднага дня
Чэрпаць сталасць для мовы і сілы.
І не скончыцца песня мая.

2011

Нагны рэйс

Я з грузам клопатаў прывычных
І сумкай неадкладных спраў
Спяшаю на таксі сталічным
У порт паветраных адпраў.

Адсюль на крылах самалётаў
Па самай тонкай паласе
Зямляне крочаць у палёты,
Нібы на золку па расе.

Наш рэйс часова затрымалі.
Гляджу на шыбу я: адкуль
Заводзіць месячык у залу
Багіню-зорку за руку.

Не я адзін, усе ў здзіўленні.
Бывае ж цуд такі ўначы.
А зорка – скок на стул суседні,
Вядзём размову ні аб чым.

З якой галактыкі ты будзеш?
А што, ёсць і Стары Арбат?
А баларусы? Гэта людзі,
Іх лёс, жыццё – высокі гарт.

Бацькі і дзеці? Ім спрадвеку
Радней нікога не знайсці.
А колькі трэба чалавеку
Дарог да ісціны прайсці?

Калі трымаць маршрут з цяплюшкі...
А дзе арбіты маладых?
Дакуль з бабулінай царквушкі
Ім несці крыжык з рук святых?

Бацькоўскі быт патрыярхальны
Высокай нотаю жыве
У дзеях, быццам гімн світальны,
Штодзень за небакрай заве.

Там, бачу, Месяц абступілі.
Пытанняў многа, ён – адзін.
Без хлеба людзі што б рабілі?
Хто корміць свет? Ды селянін.

Аб чым пяюць у небе пташкі?
А як канчаецца жыццё?
Для вольных траў – пад зван мянташкі.
Прарокаў – гоняць на касцёр.

Трывожны сон парушыў хтосьці –
На рэйс пасадку пачалі.
Пайшлі ў начное неба госці,
Бягуць узлётныя агні.

І дзесь пад Гомелем дубравы
Таксама ў позні час не спяць.
Куды ляціць зямляк, цікава,
Што хоча ў зорак распытаць?

Хвалюецца мая радзіма.
Як многа на душы трывог:
За памяць аб сівых часінах,
З Сусветам шчыры дыялог.

А я лячу пад гул турбінаў
І сэрца асцярожны стук
Для роднай мовы ў Палесціну
Шукаць нястомна новы гук.

2009

Міраж

На жаль, канец ёсць і ў чароўных казак.
Ну што паробіш, я сабраў багаж.
Патоне пад крылом Ларнака разам,
І ў хвалях знікне залаты пейзаж.

На бераг з морам развітацца крочу.
У хвалі скінуў стому, груз дарог.
Каб новае спатканне напарочыць,
Капейкі еўрапейскія збярог.

Маю даніну хвалі падхапілі.
Яны любой валютай даражаць.
Па курсу шчасця людзі разлічылі,
Якой манетай мору аддаваць.

Быў наш раман кароткі, але бурны
Наводшыбе ад крымінальных зон –
Тут толькі трыста чалавек у турмах.
Над Кіпрам чую развітальны звон.

У небе сонца жарам налівае.
Спякота поўніць кіпрскі краявід.
А мора промні песціць, калыхае,
У кроплях множыць вогненны балід.

Даліна сонечная... Як раздольна!
Вада люляе казачны прастор.
Па ім ідуць дзве постаці павольна
Законам фізікі наперакор.

У марыве здаліся сілуэты:
За імі бачу яшчэ рускі Крым,
Высокі дуб стаіць насупраць лета,
Бязрозка маладая побач з ім.

Спрабую распазнаць, хто так мажорна
Па прамянях кіруецца ў блакіт.
Ды гэта ж мы ў вясельным падарожжы
З Таццянай крочым праменька ў зеніт.

На жаль, канец ёсць і ў чароўных казак.
Ну што паробіш, я сабраў багаж.
Патоне пад крылом Ларнака разам,
І ў хвалях знікне кіпрскі мой міраж.

2009

Dzibaki

Калі дзьме ў парус спадарожны вецер, –
Праспектам шлях праз акіян жыцця.
Ды не звяліся на маёй планеце
Шукальнікі ў дарогах пачуцця.

Камфорт грашовы, цёплыя падушкі
За раз паспеўшы знічкаю спаліць,
Яны гатовы за блакітнай птушкай
І супраць ветру паруснік пусціць.

Практычныя іх клічуць дзівакамі,
А ім вышыні – сэрцаў часты стук.
Глядзіце, зоркі падаюць над вамі
З мазолістых дзівацкіх рук.

1971

Дылія

Вока ночы – месяц праз фіранку
Млосна зіхаціць на шкле акна.
Спіць сынок, спявае калыханку
Над галоўкай ходзікаў струна.

Ложак ласкай матчынай сагрэты,
Пад шчакою кулачок ляжыць.
Цішыню вартуе дзед з партрэта,
А пад ложкам кот у сне мурчыць.

Побач цацкі чуйна ў марах млеюць.
Іх з зарой разбудзіць карапуз,
Ён на годзік роўна пасталее –
Ёсць да свята новенькі картуз.

1973

Спакуса

Гадам маім цесна
У звычайнай кватэры.
Бясконца – пратэсты,
І рвуцца за дзверы.

Як толькі дазволю
У шлях адпраўляцца,
Імгненна – на волю,
За цугам не ўгнацца.

Нясуць па дарозе
За край небасхілу.
У нашым абозе –
Дзе змест, там і сіла.

Нас песні чужыя
Спяваць не прымусяць.
Нам словы б жывыя
Пабачыць. Спакусяць.

2011

Чырвоны палёт

Праз восені шэрыя фарбы
Спяшаюць буксіры ў затон.
На баржах апошнія скарбы
Нясуць яны з сонечных дзён.

З чырвонай жанчынай сустрэча
Мяне сярод хваляў знайшла:
Агніста сукенка трапеча,
Яна так да твару была.

Як казка чароўнага лета
Квітнела на палубе ты.
Над Волгай ліліся куплеты,
Я крочыў на іх з нематы.

Ззяў золатам брыль твой ад сонца.
З карункаў рубін выглядаў.
Малінавы шалік бясконцы
Да туфляў пурпурных спадаў.

Дурманіў настой з лугоў кветак,
Даносіўся водар лясоў.
Звінела лагодаю лета
У медзі тваіх валасоў.

Мы з Месяцам разам спявалі
У рытмах сардэчных дарог.
Уздоўж берагоў іх праклалі
І прама – у зорны астрог.

Нявольнік шчаслівай сустрэчы,
Выпадак – адзін на мільён:
Бывае ж, прыводзіць Шлях Млечны
Багінь на крамлёўскі прыём.

Пад сцягі барвовага рання
Вяртае нас першы прамень.
Мелодыя летніх спатканняў
Мяне даганяе штодзень.

Вось-вось навігацыя стане,
З зазімкамі крадзеца лёд.
Але маразы ўсе не ў стане
Спыніць мой чырвоны палёт.

2010

Родны кут

Калі сябе заву я беларусам,
То бачу росквіт краю, дні пакут.
Сваім прасцягам вольным ганаруся
І перш за ўсё, табою, родны кут.

За рубяжом братэрскага саюза
Радзімай назаву я Русь-зямлю,
Дзе ненцы, чувашы і беларусы
Навекі аб'ядналіся ў сям'ю.

Аднак заўсёды ў сэрцы – кут мой родны,
Зямля бацькоў, тут лёсу карані.
Дзе б ні блукаў, матулін позірк горды
Я адчуваю, як і пах раллі.

1967

Зямля

Мая зямля...
З дзяцінства ўсё знаёма.
Была ралля
Спачатку гэтым словам.
Ралля. А лес –
То дрэвы ўсё без краю.
Рачулак бляск –
Адна вада жывая.
Палі наўкол
І жаўрукі над імі –
То чысты дол
І птушкі ў небе сінім.
Жыццё ж мудрэй.
Тут мала лусты хлеба.
Чым больш арэш,
Тым болей табе трэба.
І я пачуў
У цішыні світальнай
Раллі адчай,
Зямлі святую тайну:
Свінец араў,
А кроў раллю паіла.
Вады ўсіх рэк
Гаючай не хапіла,
Каб ажывіць
Птушыныя чароды.
Каб загаіць
Сляды ў лясах нягоды.
Каб попел – грэх

Найбольшы на планеце –
Зноў быў бы смех
Івана, Тані, Пеці.
Мая зямля,
Мой лёс, мая краіна.
Адна ралля
З маленства нас карміла.

1971

Успамін

Дзяцінства басаногага пара –
Выток жыцця, у будучыню веры.
За крокам крок з бацькоўскага двара
Я адчыняў у невядомасць дзверы.

Мой першы шлях за чэсаны парог
Лісток апаўшы, вецер, дзень віталі.
Так пазнаваў я азбуку дарог,
Я рос, са мной раслі мае пытанні.

Калі памочнік дзеду быў гатоў,
Я захацеў, каб небасхіл адкрыўся
Мне з вышыні завершаных стагоў.
Ён адступіў, ды толькі не скарыўся.

І сёння, бы ў пару дзяцінства, я
За крокам крок нястомнымі гадамі
Іду за гарызонт да скону дня,
Мо пройдзенымі кім ужо шляхамі.

А я іду, каб толькі браць сваё.
Сваю расу на досвітку збіваю.
Мне сонца свеціць з вышыні маё,
І свой рахунак ад жыцця трымаю.

1971

Майская навальніца

Пад ласкавым і пяшчотным сонцам
Май пялёсткі па садах растрас.
Безліч фарбаў і прыгод бясконцых
Для мяне ў маленства ён прынёс.

Я бягу, ад водараў – зацьменне.
Лугавая квецень у вачах.
Позірк мой дзіцячы ў захапленні.
Што ні крок – дарога на прычал.

Тут аднойчы я прыму рашэнне,
Як вандроўны ўбачу небакрай,
Што пара – у бурнае цячэнне...
А пакуль мне б – не спалохаць май!

Жаўрукі крылом свідруюць неба,
Песняй поўняць цішыню палёў.
Абступілі Нератоўку вербы,
Клекатанне слухаюць буслоў.

Над зямлёю – колераў раздолле,
Для каго – звычайны дзень вясны.
Ну а я па звонкаму прыволлю
Адшукаць спрабую шлях зямны.

У зарніцах хуткай навальніцы
Мне пярун з-за хмары ў вышыні
Пагразіў маланкай-бліскавіцай –
Гэты жах адчуў, а не прысніў.

Я бабулю так прасіў маліцца,
Каб Гасподзь аднёс далей бяду.
Нас пачулі, Бог ці навальніца,
Побач паў маланкай збіты дуб.

Мы ў будан схаваліся ў нягоду,
Калі ў лесе пасвілі кароў.
Пасля майскай жорсткай той прыгоды
Мне б не бачыць гэтых вешчых сноў.

Я і сёння не скажу дакладна,
Прадчуваў удар тады ці не?
І пасля я чуў з вышынь парады.
Толькі хто ж паслухае мяне...

Навальніца хутка заціхае,
Затушыла ўсе маланкі ўраз.
Сонца зноў з-за хмары выплывае
Пад дугой-вясёлкай на паказ.

Май-гарэза – жартаўнік, дый годзе:
Мне – пярун, глыток вады – зямлі.
Ёсць прыкмета, кажуць у народзе:
Майскі дожджык – хлебам на палі.

Ад раллі вільготнай і сагрэтай –
Пара долам, як жыцця выток.
Я – па лужах, босы і канкрэтны.
Зелянінай поўніцца лісток.

У прыроды па сюжэту строга
Роля ёсць у кожнага свая.
Майскі поўдзень – прыпар да знямогі,
А пад вечар – пошчак салаўя.

Хто не чуў рапсоды кахання...
Мне сустрэўся гэtkі чалавек.
Меў элітны статус ён, прызнанне,
Што ні ёсць, – Кутузаўскі праспект.

Ён, сардэчны, шчыра так здзіўляўся,
Што ішоў я доўга да Крамля.
Я таксама ім не захапляўся:
Як ён жыў без песні салаўя.

Як каханку, зноў вясну чакаю.
Да пашчоты майскай ёсць білет.
Уначы Маскву я пакідаю,
Як прыпынак на шляху ў Сусвет.

1992

Першацвет

На якой дарозе ці руцэ
Я пакінуў пахі росных ніў?
На якой няўрымслівай рацэ
Дом маіх жаданняў змыў разліў?

У мінулым першацвет лугоў,
Месячык, што кругам сеў на плот.
Толькі часам песні салаўёў
Да варот вяртаюць дваццаць год.

Я баюся страціць дзіўны сон,
Шчасце, так не знойдзенае мной.
Зноў у поле запрашае лён
Кожнай сіняй кветкай-галавой.

Мне б сцяблінкай стаць у хвалі ніў,
Адшукаць закутак ціхі тут.
На чужых дарогах часта сніў,
Як мяне страчае родны кут.

Не чакай у вір блакітны, плынь.
Мне другі, напэўна, выпаў лёс.
З нараджэння – поля родны сын,
Я пакратаць мару сінь нябёс.

Не хвалай шпачыным спевам, тын,
Клекатаннем бусла на гняздзе.
Новы я хачу знайсці матыў
Аб сваёй бясконцай баразне.

1973

Лангня цягнікі

Цяжар часоў, нібыта павуціна,
Адбітак свой нанёс на мілы твар:
Разбегліся глыбокія маршчыны,
А вочы – сумны водбліск грозных хмар.

У іх відаць вайны ліхой курганне,
Малітвы, калыханкі між снапоў.
Ты несла ў хату хлеб і спадзяванні
На мове філасофіі сярпоў.

Ты і мяне ў паход благаславіла,
Бы першы крок к працягнутым рукам.
Рупліва ты з дзіця хлапца ляпіла,
Які б даў здачы, дапамог сябрам.

Пужаўся я тваёй вясковай праўды.
Па прастаце дзіцячых дзён сваіх,
Не ведаў, што ідуць каменяпады,
І зорны дождж бывае на дваіх.

А дні ў гады спляліся непрыкметна.
Хацелася, каб добрым быў іх след.
Ён, мабыць, для вяскоўцаў не адметны.
Але няма фальшывых там манет.

Ды толькі ты мяне не разумееш.
І вусны ўнуку зноў даюць наказ:
– Вяртайся з гэтай доўгай асамблеі,
У роднай хаце ёсць і хлеб, і квас.

Папрокі, быццам з кулямёта, строчаць.
Ты ж паказала, дзе ляжыць бальшак,
З якога мне цяпер ніяк не збочыць, –
Пазнаў з ім я ў шляхах адкрыццяў смак.

На рыштаваннях лёсу хістка людзям...
Бабуля, вецер золкі на двары.
Хай цягнікі начныя не разбудзяць
Цябе дарэмна сённяя да зары.

1973

На сонечным пляце

Асеннім смуткам падаюць у травы
У садзе кветкі. Вецер наляцеў.
Гляджу, сама вясна ад маёй брамы
Адчаліла на сонечным пляце.

Пялёсткі б'юцца ў твар мне завірухай,
Хвалюе сэрца новых красак шквал.
Запоўнена прастора звонкім духам –
Я пазнаю юнацкі свой запал.

Чым жыў тады, было так дробна, мала.
І я імчаў за марамі далей:
Каханая і подзвігі, і слава...
Я век свой падганяў – хутчэй, хутчэй!

Аплачаны за лёс рахунак часу.
Настрой і сілы ўсё вясной жывуць.
Я зразумеў, нарэшце, без падказу,
Што шчасце – гэта зноў вясну вярнуць.

Утаймаваць хачу хвіліны-промні.
Суцішыць бег апошніх дзён вясны.
Спяшаць у лета? Збаўце ходу, коні,
Няхай пазней зімы надыдуць сны.

Асеннім смуткам падаюць у травы
У садзе кветкі, кружаць на ляту.
Сады вясной зноў стануць белаі марай.
Вось толькі я –
ужо не расцвіту.

1972

Даруй

Не ўсіх знаходзяць нашы ўзнагароды.
Напэўна, гэтак створаны ўжо мы.
Вось і табе праз радасці, нягоды
Сын стаў адзінай зоркай сярод цьмы.

Яна свяціла, а я рос і марыў,
Пад мацінай пяшчотнаю рукою.
І не страшылі ў небе цябе хмары,
Пакуль па лужах плыў караблік мой.

Хто вінаваты, што ў вясковых хатах
Я не знайшоў да новых песень слоў.
Мне стала цесна пад бацькоўскім дахам.
І я пайшоў шукаць сваіх Багоў.

Усе калісь з блуканняў пачыналі –
Шлях камяністы вёў мяне ў гару.
Дні і пасля палёгкі не давалі.
І я прашу – за сівізну даруй.

Даруй за планы, што са мной звязала,
Што я не стаў, як дзед, касіць, араць,
Што годнасці сыноўскай не хапала
Цябе часцей у госці запрашаць.

Я са шпіталя ліст пісаў вясёлы,
Хаця ад болю сквіцы звяло.
Выводзіла рука па слову квала,
Ды толькі мне не верыла сяло.

Цябе суцешыць я хацеў падманам.
Ды чуе сэрца маці боль сыноў.
Яно было ў шляхах мне талісманам,
Мой кожны крок вяло з саміх выскоў.

Ты пастарэла, а калі – не ўбачыў,
Я не заўважыў з калясніцы дзён.
І сёння – неадкладныя задачы.
Зноў не знайду хвіліны на паклон.

Даруй за смутак, што ў вачах радзімых.
Не раз збіваўся з курсу параход,
Пакуль шукаў я берагоў гасцінных
На той рацэ, дзе правіць крыгаход.

1972

Васількі

Абагульненні, вывады, урок –
Рахунак працы, потных акрыленняў.
У Бібліі ўся мудрасць у радок
Занатавана новым пакаленням.

Я з гэтай кнігай шырыў кругагляд,
Бабуля ў куфар скарб вякоў хавала.
Ад Бога слова? Ты падумаў, брат?
Улада строга веру фільтравала.

Пра атэістаў тут асобны сказ.
Мы ваяўнічым слова не давалі.
Дзяцей хрысцілі ўсе не на паказ.
І ад суседа тайну не трымалі.

Бо ўсё ж хапала розуму ў сялян
Не меціць свет на белых і чырвоных.
Хоць на раллі здаралася ўсяляк,
Стаў выключэннем стораж у пагонах.

Райком не вораг быў святой царкве.
Тут словы зверху сэрцамі чыталі.
Загад крыжы зрываць яшчэ ў Маскве,
А па краіне іх ва ўсю ламалі.

Пабачыў і такіх свяшчэнны край.
Яны ўсе карты з прыкупу ўгадалі.
Узводзілі на слёзах казку-рай,
Свае грахі на Сталіна спісалі.

Знаходак на зямлі нямала ёсць,
Паходжанне якіх нам невядома.
Не скажаш, што яны – нязваны госць:
Глядзі, прыйшлі гаспадарамі ў доме.

Тут Богу Богава хачу аддаць –
Ён ведае, дзівосы што прарочаць.
Ды фізіку не станем забываць,
Яна і вера з намі побач крочаць.

Усё міне, настане ў доме лад.
Хлапчук тутэйшы пойдзе ў свет гарністам.
Адна сястра – у храме ля лампад,
Другая прысягнула камуністам.

Нясе дзве лодкі плынь адной ракі.
Чысцей за веру сярод родных спрэчка.
На ніву дружна выйшлі васількі,
Дзе жыта стратна высяваць і грэчку.

1973

Букет

Памятаеш, вечар, я прыходжу...
Ты і я на цэлы белы свет.
І здаваўся нам такім прыгожым
Сціплых кветак палявых букет.

З краскамі прыносіў я каханай
Водар траў з няскошаных лугоў,
Зор начных халоднае дыханне,
Вышыню сваіх блакітных сноў.

Я табе, найлепшай на планеце,
Колькі цеплыні знайшоў зямной?
Колькі песень прысвяціў нявесце?
А як жонкай стала – ні адной.

Мроі, вершы, пахі засталіся
За нябачнай у быту мяжой.
Дык якія ж змены адбыліся?
Дзе згубіўся вечар летні той?

Думаю, адказу не знаходжу.
Кажуць, што спрадвечны тут сакрэт.
Гэта мае думкі растрывожыў
Па дарозе куплены букет.

1974

Жнівеньскі берар

Раслі, раслі і раптам зніклі цені,
Згубілі ў змроку ліній чысціню.
І свежасць ночы першыя струмені
Спусціла з павадоў на змену дню.

Дыск сонца, дагараючы, над лесам
Спыніў свой на хвіліну хуткі бег.
Адкрыўшы гарызонта занавесу,
Ён дзесь паблізу адшукаў начлег.

А супраць месяц срэбрам наліваўся.
Раскінуўшы наўкол люстэркі рос,
Ён, быццам да нявесты, рыхтаваўся
Прыняць ад сонца найвышэйшы пост.

І вось туман плыве скрозь змрок апаўшы.
Затоплены ўжо сівізной стагі.
На выгане агонь да зор расклаўшы,
Вандруюць моўчкі ў небе хлапчукі.

1971

Крылаты сум

Найсумнай песняй развітаня
З асенняй барвавай пары
Па ўскрайку золкага світаня
Пльвучь у вырай журавы.

У небе шэрым клін крылаты
Надзею пестуе адну:
Праз сум і цёплыя пенаты
Ляціць у новую вясну.

І кліча за мяжу радзімы,
Дзе можна сэрцам успрыняць,
Чаму спеў сумны жураўліны
Ад родных высяў не адняць.

1971

Кветка бэзу

В.С.

Ты прыйшла, а з табою
З той далёкай вясны –
Журавоў чарадою
Каляровыя сны.

Салаўіныя ночы,
Зноў пачуцці не ўняць.
Па вясне з песняй крочу
І хачу свет абняць.

Сінь нябёс – твае вочы.
Квецень белых садоў
З тваёй постацю побач
Я паставіць гатоў.

А раз, бачыў, вясёлку
Сабе ў косы ўпляла.
Кветка бэзу – заколка,
Нібы май расцвіла.

То прысню на дасвецці –
Мы лоне лугоў.
Ты струменіш, як вецер,
І – ніякіх слядоў.

А я побач, нявольнік,
Крок не ў сілах ступіць –
Пад нагамі ад болю
Зноў трава закрычыць.

Ты прыйшла, а з табою –
Звон далёкай вясны.
Я з сівой галавою –
У нязбытныя сны.

Журавоў чарадою
Дні пльвучь, не спыніць.
Хоць вясна, не дамоду,
Клін у вырай ляціць.

1979

Сярэбраныя ключы

I

Буслы вясну вітаюць клекатаннем:
«Дамоў вяртанне» – птушак паланез.
Я да жанчыны еду на спатканне
На пах чаромхі, у палескі лес.

Разлік, карысць, выгода тут не ў планах.
Адлегласці і справы – не ў разлік.
Вядзе маршрутам прама ў храм спатканняў
Маё юнацтва, быццам праваднік.

Дзе стрэцца нам, мы доўга не шукалі.
Шмат краснах месц пад вільчыкам гадоў.
Мы кропкай рандэву дзяцінства ўзялі,
Дзе пачынаўся старт нашых хадоў.

Гульня пайшла без права пераносу.
Падказкі, загатоўкі – не для нас,
Бо за мяне ніхто на ўскрайку лёсу
Не праспявае мой вясне раманс.

Сярэбраным ключом туманаў ранніх
Наводшыбе ад шумных гарадоў
Вясна нам адчыніла храм спатканняў
Пад водарам абуджаных садоў.

Бязлітасна май фарбай дол расквеціў.
Палітрай сыпаў ён ва ўсе бакі.
Бярозавай лістотай занавесіў
Блакiтны небасхіл, разліў ракі.

Вярба дадолу звесіла галінкі
Узорамі святочных абрусоў.
З зялёных струн спадае без супынку
Мелодыя птушыных галасоў.

Сімфонію нясе май адмыслова,
Музыкам падпявая лес густы.
Сам салавей вядзе ў аркестры сола,
Сярэбраных ключоў птах залаты.

II

Настрой вясновы захапіў кабету:
Вішнёвы водар, водар яблынь, груш.
Нагбом вясну п'е за мяжою свету
Гасцінны домік з палісадам руж.

Дом разнасцежыў вокны і ўсе дзверы
І ловіць промні сонечных дажджоў.
Пашкодзіць не баіцца ён шпалеры –
Ружовы б звон у палісад прыйшоў.

Праз час, шыроты і мерыдыяны
Мая далонь на валасах тваіх.
Мы розныя з табой, два акіяны,
Спакой адзін шукаем на дваіх.

Забытыя пачуцці нагадаем.
Гараць яны вясёлкай сярод хмар.
Вясна задор юнацкі нам вяртае
На хвалях смелых і агністых мар.

Яны шырока па жыцці панеслі,
Наперад пільна мусілі глядзець.
Мы не хацелі падаць з хісткіх лесвіц,
Курс выбіралі, каб не чырванець.

Не чырванець за зломаныя лёсы,
За недавер падманутых людзей,
Агрэхі на сяўбе, жніве, пакосе,
За пустату няздзейсненых надзей.

Мінулае ад зайздрасці рагоча:
– Былі кватэра, сын, законны муж.
Былі і ёсць. Аднак жанчына хоча
Уласны домік з палісадам руж.

III

Бярэзіна нясе блакіт раздольна.
Даўно цячэ, няведама адкуль.
Чаромха пабяліла наваколле –
Яна дзяжурыць па вясне пакуль.

Бэз у чарзе на варце каляровай,
Парфумай шчодро кветкі надзяліў.
Каштаны да ўрачыстасці гатовы,
Падпаляць, часам, свечкамі разліў.

Развешаны ў маёвым небе зоркі.
На чоўне месяц выплыў на дзор.
У сінім змроку дальнія пагоркі –
Вясной да краю поўніцца прастор.

Ты над ракою мне раманс спяваеш,
Нібы сакрэт сардэчны выдаеш:
Каго героем сёння называеш
І ў палісад ружовы павядзеш.

За словамі, што льюцца з тваіх вуснаў,
Пачуццяў глыбіня і страты боль.
Мне вартасці назвала, звычкі, густы,
Да стомленай душы сваёй пароль.

Ды я спазніўся – за грахі расплата.
Гадам людзей няма хады назад.
Ёсць мне ў тваім жыцці адна пасада –
Садоўніка ў ружовы палісад.

2009

Асенні настрой

У медным зарыве алеі з клёнаў
Асенні разгараецца настрой.
Ужо надзеі лета спапялёны,
І восені ніхто не дасць адбой.

На вахту шумна дворнікі выходзяць.
Ліст кружыцца, марудзіць ападаць.
Паненка восень знатна карагодзіць,
Спрабуюць з ёю мётлы ваяваць.

Але пажар барвовы не сціхае.
З ім клопаты ўчарашнія гараць.
Па шыбе дождж дакучлівы сцякае.
У вырай восенню гады ляцяць.

Я, шахматы расставіўшы, ад рання
Пад яблыняй у золаце сяджу.
У сонечным настуджаным убранні,
Не заўважаю, як і дзе хаджу.

Унук малы святкуе перамогу.
Мне будзе мат праз два хады ўсяго.
Ліст падае на медную падлогу,
І доўга-доўга кружыць звон яго.

2009

Полымя

Не стоміцца глядзець на працу вока,
На бег вады, на полымя кастроў.
Гартуе лёс, жыццё ракой шырокай
Па плыні нас нясе пад гул вятроў.

Прыступкі палымяныя мы лічым
З пары дзіцячай. Першая з іх – печ.
Здаецца, на чарэнь і сёння кліча,
Галоўная ў сялянскай хаце рэч.

Душа яе цагляная святкуе,
У коміне ад радасці гудзе.
Не кожны ношу на сябе такую –
Сагрэць і накармаць – яшчэ ўскладзе.

Кіпяць агнём бярозавыя дровы.
Надзьмуліся ад шчасця чыгункі:
У полымі, пражэрным і барвовым,
Схавалі важна гладкія бакі.

Хаўруснікі галоўнаю персонай
У печы ўсёй назначылі сябе.
Цяпер па іх высокаму закону
Гарэць астатняй трэба драбязе.

Не стала печ з мурзатымі спрацаца,
Хто нумар першы ў вогненным віры.
Чыгун з варэйкаю не хоча знацца,
Хаця пякуцца на адным жары.

А нас пад дахам дзесяць, роўным лікам:
Бабуль, бацькоў, дзяцей. Зусім малых,
Хто не ўяўляў агонь вялікім ліхам
І верыў шчыра ў цуд кастроў начных.

Сусед мне ўслед глядзеў з такім дакорам:
Я ехаў на начлег і коней гнаў.
Другому выпадаў і большы гонар –
Ён вогнішча да самых зор расклаў.

Галопам праз туманы мы ляцелі
На конях – нашых марах-скакунах.
Ад шчасця доўга іскры зіхацелі
У смелых і даверлівых вачах.

Касцёр, пад горны, клікаў – піянерскі.
Пасля адкрыўся новы далягляд –
Там пад гітару ля агню на ўзлеску
Спяваў наш камсамольскі будатрад.

Здаралася, душа гарэла ў скрусе,
Калі закрыў Чарнобыль небасхіл,
Калі надзейны сябра здрадзіць мусіў,
Другі ж трымаўся да апошніх сіл.

У польмі пакут, баёў, пажараў
Мой край сапраўдных страціў шмат дзяцей.
Удзячныя патомкі тым ахвярам
Нашчадкам данясуць святло надзей.

Яно, бы мова, крочыць разам з намі:
Не кволаму, сляпому – павадыр.
Прывольнай песняй, складзенай сынамі,
Вядзе, як палымяны правадыр.

Усё жыццё, Радзіма, палымнее
У сэрцы слова, родны вобраз твой:
Садоў над Ліпай белая завея
І ўспенены
 ў даёнцы
 сырадой.

2010

Мозьяя восень

Расступіўся над Волгай туман.
Фарбы жухлыя кружаць з вятрамі.
І асенні плыве караван
Шэрай раніцай над берагамі.

Захаваўся за бліжні лес змрок.
Неба ў вочы пахмура глядзіць.
І дарэмна шукае мой зрок,
Як у вырай клін позні ляціць.

Пад нагамі ліст жоўты дрыжыць
Успамінам спякотнага лета.
На маністах рабіны гарыць
Салаўіны раманс недапеты.

Хмары рэжа халодны прамень,
Тыя плачуць ад болю дажджамі.
І натужна так цягнецца дзень,
Прыкаваны да луж ланцугамі.

2010

Плѣс

Рака выплывае з туману.
Ля ног хвалі гушкаюць плѣск.
Запаў у душу Левітана
Пакуль невядомы ўсім Плѣс.

На бераг круты стаў дамамі.
Далез да вяршыні гары.
У неба глядзяць купаламі
Набожнай зямлі жыхары.

Быў горад звычайнага лёсу,
Глыбінка расійскіх падзей.
На варце спакою – бярозы.
Яшчэ вось мастак-чарадзей.

Рака яго сэрца кранула
Мелодыяй скрыпу вясла.
Душа сярод ніў патанула
І краскамі лугу ўзышла.

У неба да зор на спатканне
Па месячнай сцежцы хадзіў.
Пад ціхія песні світанні
Над Волгай з сябрамі будзіў.

І пэндзаль не ведаў спакою,
Ім талент, натхненне вялі.
Прасторы над рускай ракою
Па свету ўсяму паплылі.

На зайздрасць майстэрня пад небам:
Мальберт і на выбар – вітраж.
Паломнікаў соллю і хлебам
Вітае прыволжскі міраж.

Ідуць параходы няўтомна,
Еўропа спяшае ў музей:
Спачатку – да плёскіх палотнаў,
Пасля можна і ў Калізей.

Карціны – паэзія часу.
Не знойдзеш паблізу пейзаж,
Які б не пазіраваў майстру.
Над Волгай – жывы вернісаж.

Кальцо залатое Расіі –
Душа і натхненне яе.
Каб песні палёту прасілі,
Плёт вахту прыгожа нясе.

2010

Вятрак

Цэлы век імкнецца ў неба млын,
З сіл апошніх тужыцца вятрак.
У палёт благаславіў сам тын,
Не згаджаецца пакуль бальшак.

Свой прапелер ветразем узняў
Супраць ветру над усім сялом.
І з жарон плыве мука штодня –
Не дарэмна ж вецер рваць крылом.

2011

Ліст да сябра

*Віктару Казлову,
грамадзяніну і міністру*

Адклаў у бок усе рашуча справы,
Жыццёвыя малюнкi варушу:
Пад Глазаўкай – лён коўдраю сінявай...
Да сябра я ў Карэлію пішу.

Быў старшынёй калгаса ў Беларусі.
Рэкордамі палёў і фермаў жыў.
За пералік іх нават не бяруся,
Так да міністра потым даслужыў.

Усё за нас гісторыя раскажа,
Мне больш дадаць няма чаго ў радкі.
Яна па днях дакладна шлях пакажа,
Дзесь там чуваць буднецкія гудкі.

Наўкола лес. Мароз. У зорках неба.
А пасярод планеты – мы з табой.
Не ведаю, якая ў тым патрэба, –
Касцёр наш цемру рве над галавой.

У полымі згараюць космы ночы.
Да зорак палыхаюць языкі.
А там па рэйках коламі грукочуць –
Праз Млечны Шлях шыбуюць цягнікі.

Яны зямныя планы нашы неслі:
Пабудаваць дарогі праз сяло,
Вяскоўцам даць заможна жыць пад песні,
Іх дзецям – стаць трывала на крыло.

З табою мы, нібы Дзяды Марозы,
Галактыкамі хочам сябраваць.
Гаворым дзесьці жартам, дзесь сур'ёзна:
«З фантасмагорый трэба пачынаць

Шукаць шляхі да ісціны і зорак,
Да першароднасці сваёй зямной».
Ды верылі не нам. І мы пад сорак
У новы дзень пакрочылі з Масквой.

Няма краіны той, адкуль мы родам.
Святло і цемра – іх не распазнаць.
Але абодва мы душой з народам,
І рана на запечку спачываць.

Я часам тую ноч, ды нагадаю.
Прызнацца, не ўспамінамі живу:
Як і раней, настойліва шукаю,
Што родніць лён і неба сіняву.

Снягурак нашых дні не шкадавалі,
На тварах мілых склаліся ў гады.
Памылкі ні адной не даравалі.
І мы – ужо сапраўдныя дзяды.

Нам выдалі святы мандат унукі.
Шчаслівым званнем – як не даражыць!
Не кожнаму такія падарункі,
Патрэбна мудрасць, каб да іх дажыць.

Усе расстаўлены, здаецца, кропкі.
Вось праўнукаў нам дзеці прынясуць.
Хай ціснуць рэжысёры свае кнопкі –
Нас з бальшака нікому не звярнуць.

Фармальна мы здалі з табою вахту.
Але на сэрцы груз віны ляжыць.
Радзіме людзі служаць не па фрахту.
Бацькоўскі дом – дзе нашым дзецям жыць.

2011

Радасны прысуд

З паэмы «Зона адчужэння»

Зямля святкуе адраджэнне.
Прастора поўніцца цяплом.
Сам красавік у захапленні
Пльве над Сожам, над Дняпром.

Міжрэчча па струменях-промнях
Імкне да сонца ўсёй душой.
Рунь млее на палях-далонях,
Настрой фарбуе лес вясной.

Блакіт разносіць гам птушыны.
Заліты небам поймы рэк.
На мель пайшоў шчупак з глыбінняў,
Пачаўся нераст, як спрадвек.

Рыбак – народ ён церпялівы.
У маі груша зацвіце,
Саб'ецца язь у гурт бурлівы,
Каб даць працяг жыццю ў вадзе.

І вось пасля пара настане,
Для сэрца радасны прысуд:
Ад рання я і да змяркання
Нібы прывязаны да вуд.

Ад сонца стрэшкай – брыль злінялы.
Вачэй не зводжу з паплаўкоў.
Хто не цягаў ляшчоў з лінямі,
Не зразумець ім дзівакоў.

2011

Сяло над ракою

З паэмы «Зона адчужэння»

На машыне няспешнай хадою –
Праз сасоннік, што стаў у рады.
Не дае ўсю дарогу спакою
Гэты лес, ён зусім малады.

Чвэрць стагоддзя амаль праляцела.
А, здаецца, учора было:
Монстр-рэактар гарыць звар'яцелы,
Ахінае свет чорным крылом –

Гарады, смех дзіцячы і вёскі,
Пералескі, палі і лугі.
У абдымках рэнтгенаўскай ласкі
Рака Прыпяць, яе берагі.

Неслі хмары зямлі атручэнне,
За трыццаты пайшлі кіламетр.
Замест сцэны аб казцы вясенняй
З радывацыяй выйшаў сюжэт.

А яна ўсё глыбей асядала
У паветры, у глебе, ядзе.
У дазіметры рэквіем грала
На пісклявай да жаху дудзе.

Заглушала медзь школьных аркестраў
І напевы святочных калон.
І збіралі дзяцей маці спешна –
На вакзале чакаў эшалон.

Бралі курс цягнікі ў невядомасць,
Самы горшы сцэнарый падзей.
Мужнасць зноў, гераізм і свядомасць
Сталі мерай галоўнай людзей.

Майскі дождж з навальніцай спрадвеку
Для зямлі – новай сілы прыліў,
І ніколі бяды чалавеку
Не прыносіў. Нябесны паліў.

Шчодро ён напаіў лугі, нівы,
Па палетках прайшоў перуном.
Абвясціў – будзе год урадлівым,
Не хвалюецца хай аграном.

І цяпер у вачах тое ранне:
Пад высокім блакітам – палі,
Па-над Сожам на руні бяскрайняй,
Нібы іней, гараць крышталі.

Вясны водар, прастор, блазнюк-вечер,
Незямнога гатунку святло...
Не купіць за ўсе грошы на свеце
Той пейзаж – «Над ракою сяло».

2011

Святло ў акенцы

Мы – цуд прыроды, казачная дзея.
Расклад найфантастычнейшы ў лато,
Калі табе ў жыццё адчыняць дзверы
І пададуць, на выбар, паліто.

Гэта тваё шчаслівае імгненне,
Няма важней падзеі на Зямлі.
І панясло глыбокае цячэнне,
Стаў ветразі і на святло плыві.

Прырода-маці верыць, спадзяецца,
Што ты – знаходка, волат, адкрыццё.
І з хваляваннем сочыць праз акенца,
Які ты ўзор кладзеш ёй у шыццё.

2012

Мужая карысьць

Адспявала лета, адзвінела,
Залатая восень тчэ пейзаж.
Яшчэ ўчора маладое цела
Сённяя не бярэ круты віраж.

Набываем мудрасць мы з гадамі,
Доўгі шлях да ісціны вядзе.
А спакус, што кружацца над намі,
Не шкадуе сыты дабрадзей.

Нікацін, наркотыкі, гарэлка –
На карысьць чужую бавім час.
На гадзінніку жыццёвым стрэлка
Бессаромна траціць наш запас.

Дзень за днём гады свае транжырым,
Розум, сілы смокча ліхадзей.
А пасля ў атручаныя жылы
Хочам новых сонечных надзей.

Аб здароўі час паклапаціцца,
Але рукі, ногі так дрыжаць.
Сон кашмарны доўга будзе сніцца –
Ты курыць паспрабаваў кідаць.

Лад жыцця свядомы – нож у сэрца
Гандлярам пакут і злых начэй.
Толькі б не спазніўся ты сагрэцца
Ля шчаслівых маміных вачэй.

2012

Прыбой

На мове ветру
Размаўляў прыбой,
Яе пазнаўшы
У бяздонні штормаў.
Ды толькі страціў
Ён магутнасць слоў,
Пакуль гуляў
Сярод марскіх прастораў.

1973

Нарное мора

Край зямлі,
А далеч – цемра ночы.
І толькі зоры, яе вочы,
Бы караблёў агні,
Ці маякі
Для падарожнікаў бяссонных
Гараць штоноч нястомна
У зыбкай вышыні.
І вось ад зор
Сыходзіць неба ў мора.
Узняўшы караблі да зорак,
Прыбоем б'ецца ў мол.
І каля ног
Не мора заціхае,
А неба, бачу, пачынае
Разбег начных дарог.

1973

Героі майго часу

*Тут я нарадзіўся,
Кахаю, жыву.
Айчыне згадзіўся,
За сонцам плыву.*

Якім ты быў, такім застаўся

Івану Міско прысвячаецца

Над Мінскам згусцілася ноч:
Касмічныя зданкі шмыгаюць,
Па вуліцах крадуцца збоч,
Афішы старыя зрываюць.

Шукаюць прытулак ці змест
У справах людскіх ці забавах:
Ім зверху відаць любы жэст
У нашых натужных праявах.

Майстэрня Івана Міско
І яўка сталічнай тусоўкі
Цікуе агнямі акон
Натуру высокай гартоўкі.

А ў дзверы – саноўная знаць,
Не выйшаўшая ў касманаўты.
Без іх як герояў ствараць?
Часовыя ж бронзы не варты.

Сівы, а душою юнак.
У майстра народнае крэда.
Адбыўся ён – скульптар, мастак,
А ім памыляцца не трэба.

Разбудзіць з арбіты званок:
– Без споведзі грэх – на далоні.
І волатаў бачу здалёк –
Ты ў першых у зорнай калоне.

2013

Васільковы зvon

Л.В.

I

Бліжэйшае замежжа,
А колісь родны дом.
Ламалі яго спешна.
Жыву за рубяжом.

Мой беларускі сябра
З радзімы шле прывет.
Шкадуе, што на заўтра
Я не купіў білет.

Даўно палі чакаюць,
Бацькоўскі кут і ён.
Ды справы замінаюць
Ускочыць у вагон.

Пытае з нецярпеннем,
Калі прымчу ў сяло.
Былое захапленне
Да кніжак ажыло.

Усё жыццё – вясковец,
Сялянскай працай жыў.
А там адно – бясконца
Браць штурмам рубяжы.

Даяркі, трактарысты
Яго ўзвялі на трон.
А ён не ганарысты,
Хадзіў сам на паклон.

Надоі і прывагі,
У рамачках палі –
Шкала людской павагі
На сходах і ў сям'і.

Не працаваў з-пад пугі.
Зямля вяла адлік,
Былыя ўсе заслугі
Не браліся ў залік.

Дзень новы – чысты аркуш.
На фермах і ў палях
Трымаць патрэбна марку,
Каб хлеб дала ралля.

Прыволле – дух займае,
Бяры пішы пейзаж.
Зямлі ён дагаджае –
Вышэйшы пілатаж.

II

Палі плывуць над рэчкай
У каляровых снах.
Бялее парус грэчкі,
Лён сіні – на плытах.

Квітнеюць сенажаці
Вясёлкай-дываном.
І бульбе густ не здрадзіў –
Палае за сялом.

Над пашай ізумруднай
Пах льецца малака.
А ў жыце, што за Рудняй,
Звон кружыць васілька.

Палеткі, бы малюнкi,
Бяры пейзаж пішы.
Шчаслівыя рахункі
І сэрца, і душы.

Друг неяк азiрнуўся,
Абняўшы жаркі сноп,
Свет разам адвярнуўся,
Здаў вахту земляроб.

Рэжым свой пенсіённы
Ён лаяў, адганяў.
Пратэстамі стамлёны,
Прысуд гадоў прыняў.

Пайшлі па вёсцы чуткі:
Дырэктар стаў стары.
Дождж ліў на нівы суткі,
Да ранішняй зары.

Ніхто з нас незаменны –
Не я пісаў закон.
Прышлі сыны на змену
Пад васільковы звон.

Палеткі, бы малюнкi,
Бяры пейзаж пішы.
Бяжыць усцяж чыгунка,
Далей – асфальт шашы.

Шляхі вядуць у неба:
А там – шукай мяжу,
Палі чужога хлеба,
Чужога куражу.

Ш

Так рэдкія спатканні –
Гасцінны ў друга двор.
Прымае з хваляваннем
Заўжды мой новы твор.

Ёсць час, калі ўсё можна.
Зваліўшы груз праблем,
Ён пойдзе ў падарожжа
З радком маіх паэм.

Так ціха стала ў доме,
Чуваць, як дрэмле кот.
А сябра ўжо ў салоне –
Зайшоў у самалёт.

Узняў з прастораў мілых,
Дзе бацькаўскі пагост,
Яго ў блакіт бурлівы
Мой вершаваны мост.

Ён над шашой, чыгункай
Вядзе адлік дарог,
Дзе помнікі-дарункі
Зрад нашых, перамог.

Усцяж мерыдыянаў
Паралегла паралель:
Аголенія раны –
Садоў вясенні хмель.

Палі, палацы, храмы –
Здабыткаў эшалон.
З сусветнай панарамы
Наш выглянуў вагон.

Разносіць хор шматмоўны
Сказ праўды, небыліц.
А ён адзін галоўны
Маршрут з усіх сталіц –

У плынь вясковых будняў,
Дзе васільковы звон,
Дзе нам, пакуль і будзем,
Вяршыць зямлі паклон.

Крэдытная залежнасць,
Дэмакратычны лад...
У назвах – адна знешнасць.
У справах – змест улад.

Пасольствамі здзіўлены,
Мой сябра з крэсла ўстаў,
І кнігу ў храм зашклёны
Узнёс на п'едэстал.

Бліжэйшае замежжа,
А колісь родны дом.
Я, праведны і грэшны,
Жыву яго святлом.

2012

Палярны круг

I

Я Маскву надвячоркам пакінуў.
Май там ставіць сусветны рэкорд:
Такім вогненным і салаўіным
Ён не быў ажно тысячу год.

У Хабараўск лячу я да друга,
Дзе адлегласці выйшлі з граніц.
Пад крылом – здань Палярнага круга,
Ззяе нібам крутых бліскавіц.

Там на стыні – пасёлак Удачны,
Што да вечнай прырос мерзлаты.
Прыгажосці рашае задачу,
Сцёршы пот рукавамі слаты.

І ўсё марыць той край элітарны,
Прызабыўшы сваё рамяство,
Паглядзець пасля ночы палярнай,
Як алені каштуюць святло.

Дзесьці там Сашка Бунін алмазы
З забыцця прывучаў да святла.
Ад пароды сапраўднай ён стразы
Мог адрозніваць – школа была.

II

У жыцці надыходзяць хвіліны:
Ты на ростанях, крочыць куды?
Хто з маленства цікаўны і пільны,
Той да праўды цягнуўся заўжды.

Шкада, праўда адна не бывае.
І яе не дае дабрадзеі.
Праўду кожны сваю здабывае
Для сябе, для радзімы, людзей.

Выбірай: на жыццёвай вітрыне
Столькі выклалі свету добра.
Як блішчаць скарбы вечнасці ў скрыні!
Прыглядзіся – падман, мішура.

І чые тут трымацца падказкі?
Куды весці дарогі пункцір?
Нам тытунь і гарэлку, бы казкі,
Неслі ў люльку айчына, бацькі.

Далей – болей: наркатыкі – пастка,
Эшафот – у агнях казіно.
Не спадзе з іх ілжывая маска,
Покуль тварам не сунешся ў дно.

Марна цешылі сверб свой хімеры,
Калі ў пекла хацелі зманіць.
Доўга грукалі ў вокны, у дзверы
І малілі цябе адчыніць.

Ты не ладзіў з майстрамі падману.
І не іх у героі абраў.
Пакрысе праз дажджы і туманы
На жыццёвы бальшак выбіраў.

Кімберлітавай трубкай удача
Паманіла з радзімых мясцін.
З моцным духам і сэрцам гарачым
У палярны ішлі каранцін.

На бясконцых прасторах планеты,
Дзе праляжа твой мерыдыян,
Паралель адлічыла да метра,
Адкуль рушыць далей караван.

III

Стала вахта алмазная лёсам,
Але гэта яшчэ не брыльянт:
Самазвал патануў у заносах,
Калі поўнач дала табе грант.

Тут мароз акапаўся навечна,
Таму ў лета кароткі палёт.
Круглы год у твар – вецер сустрэчны,
То ў балота цясніць, то ў сумёт.

Пад халодным і снім дыханнем
Тундра кволай галінкай дрыжыць.
Паглядзець на ўсё – выпрабаванне,
А яшчэ ж працаваць трэба, жыць.

Змагары – беларускі характар,
Інстытут ад душы пахвалі.
Вось і крочыў па снежнаму тракту,
А гады на рахунак цяклі.

Тры дзясяткі, і ўсё па спіралі
Толькі ўніз ты ішоў да вяршынь.
Самазвалы натужна стагналі,
Калі неслі пароду з глыбінь.

IV

Полюс холаду блізкім суседзям
Падпісаў самы люты ліміт.

У чаканні падмогі ў кювецце
Ты не раз згадаў наш краявід.

Пад блакітам – абсяг даматканы,
Любы сэрцу, душы дарагі.
Бы ва ўзорах рушнік вышываны –
Першацветам заліты лугі.

Васількі бягуць кроплямі неба
Па баках басаногіх шляхоў.
Па рамонках каханую трэба
Адшукаць сярод ягадных сноў.

У палях жаўрукоў пералівы,
Задуменне шапоткіх лясоў.
Перазвон ручаёў гаманлівых –
Фарбы шчасця юнацкіх гадоў.

Хлебным водарам поўняцца нівы,
Ты з вясёлкай над імі лунаў.
І вось колеры мілай радзімы
На сваё рамяство прамяняў.

V

Круг Палярны – табе ратавальны
Ад нуды, ад фальшывых трывог.
Па сумётах шлях пройдзе астральны,
Дзе сабою адбыцца ты змог.

На байдарках сплаўляўся па рэках,
Паляўнічае шчасце спаткаў.
Пакахаць шанец быў чалавеку.
Самазвал па спіралі ўсё гнаў...

Падарожнічаў блізка, далёка.
Кратаў свет белы там, кратаў туг.
Не ганяўся за модай высокай –
Выбіраў скрозь галоўны маршрут,

Каб душа пела ад захаплення,
Каб прасілася цела на ўзлёт,
Каб не ведала здрады сумленне
І не трапіла на эшафот.

Акіяны, сталіцы і горы...
Падарожжаў тваіх адрасы
Змыты хвалямі Мёртвага мора
І ўваскрэслі ўздоўж Куршскай касы.

І нясуць цягнікі, самалёты
У закуткі, дзе ты не бываў.
Калі ёсць на зямлі кашалоты,
Бог пабачыць табе іх ствараў.

Так багата на дзіўнай планеце
Трэба стрэць і людзей, і мясцін.
І так мала налічана дзецям
На спатканні з прыволлем хвілін.

У заторах палярных бар'ераў
Час рашуча губляе эскорт.
Дык ратуй жа хутчэй, цёплы бераг, –
Курс бярэ на Італію борт.

З кругоў выходы толькі па ўказцы,
Нават сонцу закрыты шлагбаўм.
Але ты на аленнай упражцы
Напрамкі да сталіцы дагнаў.

VI

Сашка Бунін і мой аднакашнік,
Растрывожаны новай вясной,
Разграбае гады, бы мурашнік, –
Адшукаць ён спрабуе спакой.

Разгарыцца палярнае ззянне,
Нагадае халодным агнём,
Як за ўдачай ты вёў паляванне,
Як насіўся па свеце з кап'ём.

Рыцар – гэта не толькі манеры,
Добры густ, а яшчэ рамяство.
Трэба мужнасць яму ля бар'ера,
Каб сабою закрыць хараство.

Не давала спакою дарога.
І цяпер яна сніцца парой.
А то ў горы зацягне старога
І махае з вяршыні рукой.

За мінулым спрабуеш пагнацца,
Каб адчуць вятроў пругкасць у твар.
Трасы лыжы пакуль не баяцца,
Вось гады не трымаюць удар.

Шэсцьдзясят. Ён – сама памяркоўнасць.
І Масква – верх расійскіх надзей.
Час пранёсся. Жыццё і змястоўнасць –
Яны гурт, калі ўсё для людзей.

Капітал – у зазубінах мудрасць
За парканам узнятых гадоў.

Падзявалася дзесь наша сутнасць –
Воч не зводзіць з жаночых задоў.

У азарце фавору і гонкі
Не растрочаны мера і такт.
Да сяброў, да сыноў, скрозь да жонкі
Паваротны прыводзіў кулак.

Успамінамі жыць, знаць, цікава,
Хоць былое не ўсё зіхаціць.
А ў мяне пакуль тая ж забава –
Над ваколіцай ранкі будзіць.

Мы хацелі, мы верылі – зможам,
Дзе б за мараю хто не блукаў.
Кожны з нас па сваім бездарожжы
Да Альгамбры сцяжынку праклаў.

VII

Колькі трэба для шчасця каратаў?
Падлічыў адзін добры магнат:
Каму – хлеба акраец да свята,
А яму – такі дробны брыльянт!?

Табе справы да гэтага мала,
Твой філосаф жыцця – Гумілёў.
На балет ты ідзеш у Ла Скала,
Бы ў прастор талачынскіх палёў.

Яны цешацца ў росах-алмазах,
У брыльянтавых марах сваіх.
І плывуць па зямлі пераказы,
Што, бывае, здзяйсняюць тут іх.

З нетраў часу кавалак пароды
З нараджэннем нам лёс выдае.
Каб адбыцца ты змог верагодна,
Граніць трэба нястомна яе.

Вырастаюць з алмазаў брыльянты –
У прыродзе няма іх цвярдзей.
Любой вартасці ён, па каратах,
Але век зіхаціць для людзей.

Прынясу я каханай брыльянты.
Падарунак – ці ёсць даражэй.
Так трывожна спяваюць куранты,
А дыханне тваё ўсё бліжэй.

Мы сагрэем блакітныя грані
Цеплынёй нерастрачаных дзён.
На дарогах бываюць спатканні,
Кошт якіх на караты вядзём.

2012

Лінавы мёд

Леаніду Васкоўскаму

Пазваў гасцінец хлопца з роднай хаты,
Не абяцаў шлях лёгкі, без трывог.
Мы выбіралі, і ўжо гэта свята,
На скрыжаванні чатырох дарог.

І рушылі, што ў той туман касматы,
Каб кропку прыязмлення адшукаць.
Сябры, парогі, перамогі, страты –
Усё было, нам лёс не ашукаць.

Круты маршрут – куды нясе, радзімец?
На лаўрах марна ты не спачываў.
За новы паварот гукаў гасцінец,
Ён розуму спакою не даваў.

Прыгожа жыць, скажы, хто не захоча?
А ты ж яшчэ прыгожа працаваў.
Пад небам чэрвеньскім аднойчы збочыў,
Якраз з унукам бусел завітаў.

І вось сядзіш пад ліпаю на ўслоне.
Схаваўся ў цень ад сонца, ад дажджоў.
Халодзіць ветрык выцвілыя скроні,
Ён прывітацца да цябе зайшоў.

А ў наваколлі – летняя гарачка:
На фермах, сенажацях, на палях.
Хоць страказа – вядомая лайдачка,
І тая гойсала, пакуль не трапіў птах.

Ты, бы пчаляр, ці той пастух, што ў поле
На выпас выгнаў статак звонкі свой.
Гудзе, віруе ў ліпавым настоі,
Нектар пампуе дружна шчыры рой.

Тым часам лета на гнядых, на пары,
Усцяж жытоў нясецца з усіх сіл.
То ліўнем упадзе з раптоўнай хмары,
А то вясёлкай здзівіць небасхіл.

Зальецца ў нівах плачам перапёлкі,
У кветках карагодзіць палявых.
Званочкі кружаць, васількі, рамонкі –
Лагодзіць лецейка і зрок, і слых.

Плыве па травах у лугах раздольных,
Дзе з ізумруду куляй кулікі
Уносяцца над краем думак вольных,
Над берагамі згубленай ракі.

Бярэ пачатак плынь у снах дзяцінства.
Хто ў ёй характар з нас не гартаваў?
Цябе кідалі ў Ліпу – во злачынства!
І ўсе глядзелі, як ты выплываў.

У памяць настальгія так і рвецца,
Бы водгукі далёкіх навальніц.
А ў небе сонейка цяплом смяецца,
Яго пяшчота сёння без граніц.

Ты нечакана з ім захочаш зліцца,
Няхай не целам, дык хаця б душой,
І цеплынёю з блізкім падзяліцца,
З тым, хто парушыць ліпавы спакой.

Паспеў для госьця пачастунак знатны:
У соты мёду пчолы нагулі.
Салодкім стане сярод лета свята –
Расчыне разам сябра ўсе вулі.

2013

Дом юнацтва

*Валерыю Страмбурскаму,
сапраўднаму палкоўніку,
прысвячаецца*

Асамблея яднання і згоды:
Мінск гасцям – святло дум, ліхтароў.
Дэлегатам ад рускай свабоды
Я прыехаў на форум сяброў.

У бацькоўскай хаціне гуляю,
Тут усюды – юнацтва сляды.
Я мінулае шчыра вітаю
І цябе.

Ты такі малады...

Вараб'і мітусяцца няспынна,
Паляванне бясконца ідзе.
Час і мы: спалучыць якім чынам?
З той пары лічу братам цябе.

Не ўявіць, па якому сюжэту
Кожны з нас пабудуе жыццё.
Хто з дзяцінства прыгружаны гэтым,
А другі прыдзе на закрыццё.

Зіхацелі вітрыны праспектаў,
Шлях спакусай ламаў юнакоў.
Не далі нам гатовых канспектаў,
Па дарозе гублялі бацькоў.

Ды знаходзіла неяк спагада
Тых, хто сам паглядаў на святло.
Для цябе пасля стане пасадай –
Аддаваць іншым сэрца цяпло.

Дом наш – крэпасць, утульная ніша,
Дзе чужы боль зусім не скубе.
А герой паперш думаў пра іншых,
А пасля толькі ўжо – пра сабе.

Выбіраць паміж чорным і белым:
Галубы, але розная масць.
Пад тваім міліцэйскім прыцэлам
З крыўдай гінула дзікая страсць.

Не героі, мы – простыя людзі.
Каб у вочы сябрам паглядзець,
Адзяваць акуляры не будзем,
Пад якімі зручней чырванець.

Вараб'і мітусяцца няспынна,
Паляванне бясконца ідзе.
Мы з палкоўнікам верым наіўна,
Што ёсць дом, дзе чакаюць цябе.

2013

Мы робім грошы, грошы, грошы:
Без їх у смак не жыць, не спачываць,
Не закружыць на балі вальс з прыгожай...
Каму ж на дзіўным свяце працаваць?

2013

Роднасць

*Мутралу Дзахмышаву,
генеральному дырэктару
дарожна-будаўнічага ўпраўлення,
прысвячаецца*

Доля твая і натхненне –
Русь з хрысціянскай душой.
Стала яе бласлаўленне
Доўгай імклівай шашой.

Я – беларус, кабардзінец –
Ты: для нас братні закон –
Лёс і вялікі гасцінец.
...Крэмль залаціцца з акон.

– Род наш джыгіт-пакаленні
Дзвесце гадоў гадаваў.
Гонар ён твой і сумленне, –
Сыну аул наказ даў.

Дом твой цяпер – Белагор’е,
Завадзі Ціхай Сасны.
З рускім размахам падвор’е
Бачыць каўказскія сны.

Горца шчаслівая ява –
Кут родны ўнукаў, дзяцей.
З ім нарадзілася права
Жыць ладам блізкіх людзей.

Разам спяваць на застоллі,
Цэркваў вітаць перазвон,
Коласу кланяцца ў полі.
...Як разгараецца клён.

Час, бесстаронні наш сведка,
Змерае стужкі дарог.
Дзівіцца шчыра суседка:
– Варыш асфальт, нібы Бог!

З Руссю, святой і дзяржаўнай,
Роднім мы думкі, свой сан:
Я – атэіст праваслаўны,
Ты – атэіст з мусульман.

2013

Калі за новай рыфмай да «жыцця»
Я ранак стрэну на другой планеце,
Ты будзеш мне памочнік і суддзя,
Мой родны кут, –
адзіны ва ўсім свеце.

1967

Змест

<i>Напрасткі</i>	17
Знішчальнік	18
Непадсудныя	20
Салдацкая мадонна	22
Бярозка	23
Ювінальная літасць	26
Пятая калона.....	28
Спадчына.....	31
На прыпынку	37
Джаміля	38
Пад парканам	40
«Жыццё – чарга выпрабаванняў ...»	43
Башкірскі стэп	44
Радкі хронікі	47
Напрасткі	49
«Дала мне ў спадчыну Айчына... ».....	50
Родная мова.....	51
Паўночная дарога.....	52
<i>Модыя марозныя рабін</i>	53
Шпакоўня	54
Сцяжынка	56
Язмін	57
«Дзень у забавах мчаў ганцом ... »	58
Першага верасня.....	59
Сон ля мора.....	61
«Птушыныя чароды зносяць лета... »	63
Дажджы над Айчынай	64

Зіма.....	66
Міколін дзень.....	67
Бажаство.....	69
Фабрыкантка.....	73
Гасцінец	76
«Настальгія – то боль, асалода ...»	78
<i>Жыццё – паратак і канец дарог</i>	79
Гранада.....	80
Арабскія ночы.....	85
«Касмадром даў каманду ракеце... »	88
Прывід	89
Мёртвы сезон	91
«Бы кур'ерскі насіўся па свету ... »	94
Казіно.....	95
Паўднёвыя эцюды	97
Куточак Масквы	99
«Мне на дарогу сябра слупна кінуў ...»	101
Пуцявіна	102
<i>Сонечная скрыпка</i>	103
Майская міласць	104
Спатканні	105
Карлаў мост.....	107
Лебядзіная плынь.....	108
Чырвоная памяць.....	110
Пярсцёнак	111
Фота з Зальцбурга	113

Сонечная скрыпка	114
Альпійская балада	116
У абозе	117
Рамантычная дарога	120
Вюрцбургская рапсодыя	121
Урок па гісторыі	122
Скрыпач.....	124
«Па трасах праз горы, даліны... »	126
<i>Занатаваныя ў радкі імгненні.....</i>	127
Салдат перамогі.....	128
Заводскі раён	130
Чыгунка	133
Сялянскае гняздо	138
Кулікова поле	140
Начны рэйс	143
Міраж	146
Дзівакі	148
Ідылія	149
Спакуса.....	150
Чырвоны палёт	151
Родны кут.....	153
Зямля.....	154
Успамін.....	156
Майская навальніца	157
Першацвет	160
Начныя цягнікі.....	161
На сонечным пляцце	163
Даруй.....	164

Васільки	166
Букет.....	168
Жнівеньскі вечар	169
Крылаты сум	170
Кветка бэзу	171
Сярэбраныя ключы.....	173
Асенні настрой	177
Польмя.....	178
Позняя восень	181
Плёт.....	182
Вятрак	184
Ліст да сябра	185
Радасны прысуд	188
Сяло над ракою.....	189
Святло ў акенцы	191
Чужая карысьць.....	192
Прыбой.....	193
Начное мора	194
<i>Героі майго часу</i>	195
Якім ты быў, такім застаўся.....	196
Васільковы звон	197
Палярны круг.....	202
Ліпавы мёд.....	210
Энергаград	213
Дом юнацтва	214
«Мы робім грошы, грошы, грошы...»	216
Роднасць	217
«Калі за новай рыфмай да «жыцця»...»	219

ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАЕ ВЪДААННЕ

Калінічэнка Валерый Іванавіч

ГАСЦІНЕЦ: ВЕРШЫ, ПАЭМЫ

Рэдактар М.М. Чарняўскі.
Тэхнічны рэдактар А.Я. Крычаўцоў.
Камп'ютарны набор Г.М. Харашылава.
Мастак Г.В. Мяркулава.
Дызайн і кам'ютарная вёрстка Н.Н. Назарова.
Карэктар А.С. Пятрова.

Падпісана да друку 15. 06. 2013 г.
Фармат 60 x 84 1/16.
Гарнітура NewBaskervilleС. Папера афсетная.
Друк афсетны.
Ум. др. арк. 14. Наклад 1000. Заказ

ISBN 978-5-91366-722-9

ИПО «У Никитских ворот»
121069 Москва, ул. Большая Никитская, д. 50 а/5, стр. 1
Телефон: 8 (495) 690-67-19
www.uniki.ru